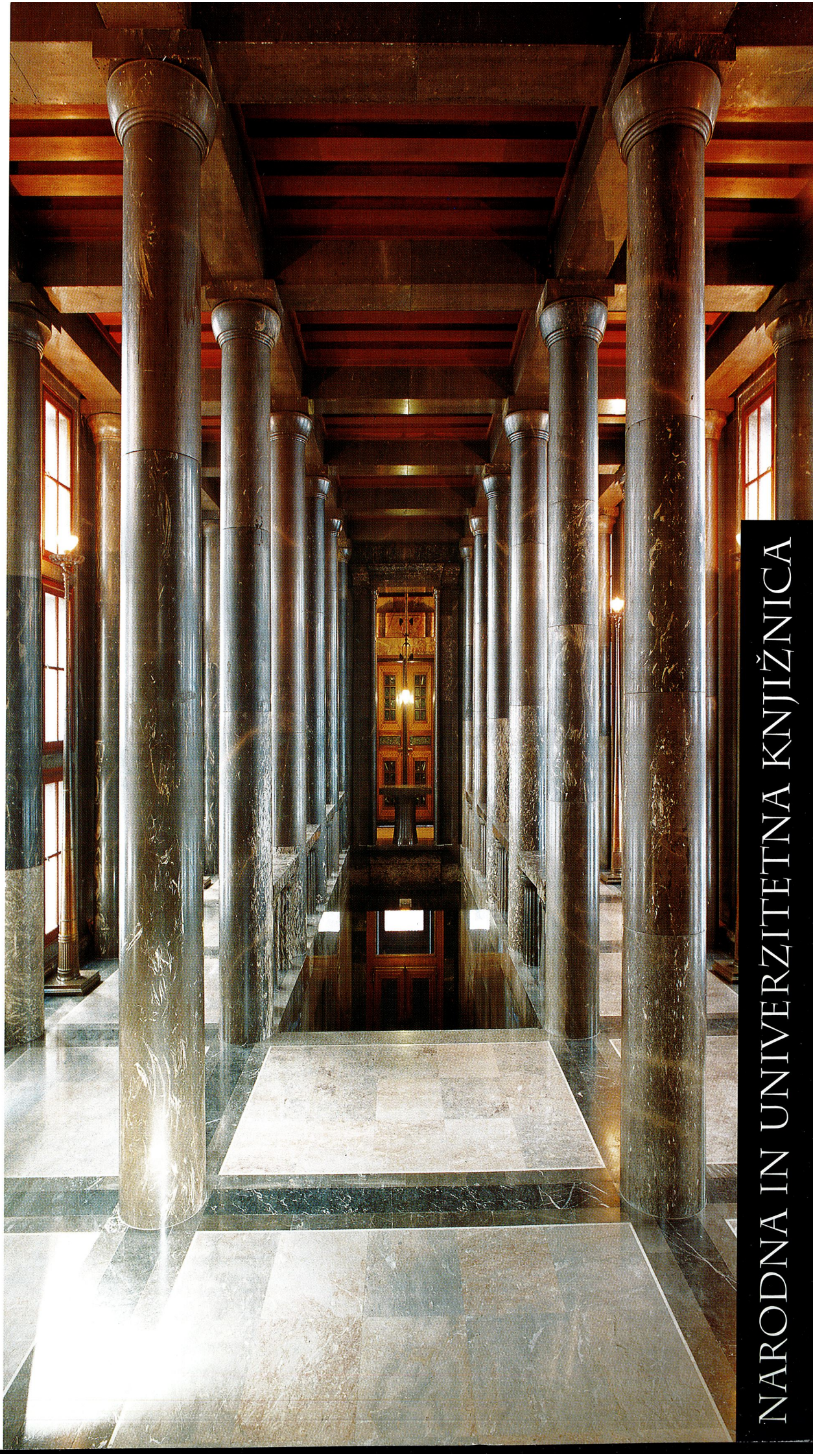

KNJIŽNIČARŠKE NOVICE

LJUBLJANA

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

november 2003

1774

Knjižničarske novice 13(2003)11
ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica*
Turjaška 1
1000 Ljubljana
Telefon: (01) 2001 172, 2001 176, 2001 110
<http://www.nuk.uni-lj.si/>

Za knjižnico: *mag. Lenart Šetinc*
Odgovorna urednica: *Helena Drewry*
Uredniški odbor: *dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*
Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*
Tisk: Tiskarna Littera picta, d.o.o.

Naklada: 630 izvodov. Letno naročnino, naročila in odpovedi pošiljajte pisno na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: knjiznicarske-novice@nuk.uni-lj.si

ZBDS

POROČILO UPRAVNEGA ODBORA KALANOVEGA SKLADA ZA OBDOBJE 2001-2003

Kalanov sklad je bil ustanovljen 1974 leta z namenom, da bi spodbujal bibliotekarje k objavljanju strokovnih prispevkov s tem, da nagrajuje tista pisna strokovna dela, ki pomembno prispevajo k oblikovanju teorije slovenskega bibliotekarstva in k praksi knjižničarske dejavnosti. Materialno delovanje sklada omogočajo njegovi člani s plačevanjem letnega članskega prispevka. S Kalanovim skladom upravljata Zveza bibliotekarskih društev Slovenije in njegov upravni odbor, ki je izvoljen za obdobje dveh let. Upravni odbor objavi natečaj za nagrade sklada, za katere se lahko potegujejo strokovno teoretična dela, ki obravnavajo na natečaju razpisane strokovne teme.

Sedanji upravni odbor Kalanovega sklada v sestavi: predsednica Vilenka Jakac-Bizjak s članicami : Smilja Pejanovič, dr. Irena Sapač, dr. Alenka Šauperl in Nives Ventin, je bil izvoljen na skupščini ZBDS oktobra leta 2001.

Prvo zadano nalogo je izpeljal na posvetovanju leta 2002, ko je predsedstvu predlagal, da omogočijo izvajanje postopkov za povišanje članarine in za sprejem sprememb Pravilnika o delovanju Kalanovega sklada.

Na skupščini ZBDS 2002 so delegati sprejeli povišanje članarin za individualne in kolektivne člane ter potrdili tri stalne podporne članice sklada: Centralno tehniško knjižnico, Narodno in univerzitetno knjižnico in Univerzitetno

knjižnico Maribor, ki bodo prispevale najvišje članarine, a v določenem razmerju do kolektivnih članarin.

Upravni odbor KS bo kmalu po današnjem posvetovanju predložil predsedstvu ZBDS pobudo za spremembo Pravilnika KS (gre za člene 5, 7, 10, 11, 21), Spremembe se nanašajo na stroko, za katero se razpišejo nagrade, vsebino natečaja ter delovanje sklada. Prav tako bo upravni odbor začel postopek za sprejem poslovnika o delovanju upravnega odbora.

Z zvišanjem članarin je upravni odbor KS želel zbrati dovolj finančnih sredstev, da bi lahko zvišal nagrade in s tem še močnejše spodbudil bibliotekarje k objavljanju strokovnih del. Dosedanji rezultati Kalanovega sklada niso spodbudni. Kolikor kažejo poročila vseh upravnih odborov, se do sedaj še nihče ni odzval na objavljene teme. To seveda odpira različna vprašanja in samospraševanja o smiselnosti tako zastavljenih nalog sklada, o natečajih in razpisanih temah in ne nazadnje vprašanja o intelektualni moči in kreativnosti slovenske bibliotekarske stroke.

Vsakovratni upravni odbori KS so se iz te zagate reševali tako, da so pregledovali in ocenjevali vse prispevke v strokovnih revijah ter vse diplomske, magistrske in doktorske naloge iz določenega obdobja. Vse to je zamislilo osnovni namen Kalanovega sklada. Razpisane teme Kalanovega sklada za obdobje 2001 – 2003 so obsegale 7 strokovnih področij in sicer:

- ③ Knjižnice in njihovo okolje
- ③ Vloga knjižnic v vseživljenjskem izobraževanju
- ③ Podoba knjižničarja
- ③ Informatizacija knjižnic (učinkovita uporaba računalnikov računalnikov pri storitvah)
- ③ Zakonodaja na področju knjižničarstva
- ③ Normativi in standardizacija v knjižnicah

③ Management v javnih zavodih s področja knjižničarstva

Tudi letošnji rezultati natečaja se niso razlikovali od prejšnjih, saj se razpisanih tem ni lotil nihče. Namesto tega so zunanji predlagatelji prijavi za nagrado besedila mimo razpisanih tem ali mimo veljavnih določil natečaja. V skladu s sprejetimi pravili pa tudi z zgoraj navedenimi ugotovitvami se je upravni odbor odločil, da letos ne bo ocenjeval diplomskih, magistrskih in doktorskih del. Poleg že navedenih razlogov se ta dela tudi praviloma nagrajujejo v okviru fakultet in univerz.

Pri izbiri nagrajencev se je upravni odbor osredotočil predvsem na avtorje, ki so v tem obdobju objavili več prispevkov v domačem ali tujem tisku in ki dosegajo kriterije za nagrado. Takšni so 4 avtorji, en avtor pa je dobil nagrado za en prispevek.

Pri izbiri strokovnih prispevkov, objavljenih v tujini, je upravni odbor vodilo spoznanje, da skrb za prepoznavnost Slovenije v evropskem in svetovnem okviru ni samo dolžnost politične sfere, ampak zadeva tudi vsa področja strokovnega delovanja. Ta bi morala prepoznati promocijo in prepoznavnost slovenske strokovne in znanstvene misli kot enega izmed ciljev v svojem nadaljnjem delovanju in razvoju. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo se ne brišejo samo dejanske meje med državami, ampak tudi vse pregrade, ki so v preteklosti ustvarjale varne domače oaze v marsikateri stroki.

Zato se je upravni odbor Kalanovega sklada odločil, da od omenjenih 5 nagrad podeli 3 nagrade za objave v tujem tisku, ki so prispevale k prepoznavnosti slovenskega bibliotekarstva, bibliotekarske dejavnosti in knjižničnega-informacijskega sistema.

Vilenka Jakac-Bizjak,
predsednica Upravnega odbora
Kalanovega sklada

Nagrada Kalanovega sklada 1999

dr. Silva NOVLJAN

Upravni odbor Kalanovega sklada je podelil prvo nagrado za strokovne prispevke dr. Silvi Novljan. Nagrado dobi za 3 članke, ki so bili objavljeni v reviji Knjižnica, to so:

1. Spletne strani slovenskih splošnih knjižnic. (Knjižnica, Ljubljana, 46(2002)1-2)
2. Informacijska pismenost (Knjižnica, Ljubljana, 46(2002)4)
3. Spletne strani splošne knjižnice: uporabnikov zanesljivi referenčni vir. (Knjižnica, Ljubljana, 47(2003)1-2)

ter za dvoje temeljnih poglavij iz monografije " Načrtovanje, gradnje in opreme knjižnic " avtorjev Silve Novljan, Roberta Potokarja in Rajka Slokarja, to sta poglavji:

1. Program za prostorsko oblikovanje knjižnice
2. Načrtovanje prostora za knjižnično dejavnost v lokalni skupnosti.

Silva Novljan je bila tudi idejni avtor in organizacijski vodja pri pripravi omenjene publikacije.

Utemeljitev

Dr. Silva Novljan je najvidnejši strokovnjak na področju razvoja splošnih knjižnic v Sloveniji. S svojim strokovnim ustvarjalnim delom posega tako na različna strokovna področja znotraj dejavnosti splošnih knjižnic kot na področji bibliotekarstva in informacijske znanosti nasploh, kar se odraža tudi v letos nagrajenih prispevkih.

Silva Novljan je s svojima člankoma o spletnih straneh splošnih knjižnic oblikovala strokovna priporočila za pripravo in postavitve spletnih mest v splošnih knjižnicah, v času, ko še niso oblikovani in sprejeti mednarodnih ali

nacionalnih standardi in priporočila. S tem je omogočila strokovno, premišljeno in uspešno uvajanje novosti v delovanje splošnih knjižnic.

Opozorila je snovalce spletnih mest, da je potrebno tudi pri oblikovanju le-teh izhajati iz izhodišč, ki veljajo za organizacijo klasične knjižnične dejavnosti, to je iz zakonodaje, upravnih predpisov, manifestov in standardov, ki usmerjajo vso osnovno knjižnično dejavnost. Obenem je s svojima člankoma ponudila predlog usmerjevalnih in selektivnih elementov, ki naj jih knjižnice uporabijo pri načrtovanju vsebine spletnih mest in postavila opozorilno matrico, s katero lahko knjižnice preverijo že delujoča spletna mesta.

Članek o informacijski pismenosti je metodološko dober primer prenašanja teorije v prakso. Iz analizirane vsebine pojma informacijska pismenost, ki je povezana z vsebino bibliotekarskega znanja in delovanja, so izpeljane nove naloge knjižnic in podana pobuda za oblikovanje skupnih splošnih priporočil za program informacijske pismenosti. Postavljena so izhodišča za opredelitev vsebine in ciljev treh nivojev informacijske pismenosti, kjer naj bi sodelovale vse vrste knjižnic in s tem aktivno posegle v izobraževanje svojih uporabnikov na tem področju ter dokazale, da so ključni in prvi element pri informacijskem opismenjevanju.

Silva Novljan se je že pred leti odločila, da slovenskim knjižnicam ponudi priročnik o gradnji knjižnic, ko je predlagala to strokovno temo za mednarodni seminar, ki so ga leta 1998 skupaj organizirali NUK, Goethe Institut v Zagrebu, Institut français v Ljubljani in Zavod za odprto družbo.

Priročnik o gradnji knjižnic je izredno aktualen in potreben v slovenskem knjižničnem prostoru, saj se gradijo ali prenavljajo številne splošne knjižnice. Če uporabimo nagrajenkine besede je s priročnikom želela ponuditi "takšnega

sodelavca, da bi se pri gradnji uveljavila kakovost, učinkovitost in varčnost."

V svojih poglavjih se je ukvarjala predvsem z oblikovanjem knjižničnega programa, ki bistveno vpliva na oblikovanje knjižničarjevih zahtev pri načrtovanju nove zgradbe. Prav bibliotekarjeve zahteve morajo služiti kot kažipot politikom, arhitektom in vsem izvajalcem del pri gradnji nove podobe knjižnice. Podala je značilnosti knjižnične dejavnosti, predloge za ureditev knjižničnega gradiva, načrtovanju opreme, izbiri lokacije, spregovorila o stroških in upravičenju gradnje.

"Namen priročnika je, da pomaga zgraditi knjižnico, ki služi ljudem, spoštuje preteklost in ustvarja prihodnost, ceni vse oblike posredovanja znanja in varuje svoboden dostop do njega ter razumno uporablja tehnologijo," je v priročniku zapisala dr. Silva Novljan.

Nagrada Kalanovega sklada 1999

dr. Eva KODRIČ-DAČIĆ

Upravni odbor Kalanovega sklada je drugo nagrado podelil dr. Evi Kodrič-Dačić za dva strokovna prispevka in sicer:

1. Slovenika: strokovne novosti novega zakona o knjižničarstvu, ki je bil objavljen v reviji Knjižnica (Ljubljana, 46(2002)4) ter
2. Strokovni prispevek o starih nemških fondih v Narodni in univerzitetni knjižnici, ki je nastal v okviru vseevropskega projekta o starih nemških fondih v evropskih knjižnicah. Prispevek z naslovom
Ljubljana 1 : Narodna in
univerzitetna knjižnica =
Laibach 1 : National-und
Universitätbibliothek

je pripravila skupaj z Nado Gspan Prašelj in je objavljen v monumentalni zbirki Handbuch deutscher historischer Buchbestände in Europa : eine Übersicht über Sammlungen in ausgewählten Bibliotheken (Volumen 9: Kroatien, Slowenien, Italien), ki je izšel leta 2001.

Utemeljitev

Težišče profesionalnega ustvarjanja dr. Eve Kodrič-Dačić se je v zadnjih letih premaknilo k samim izvorom organizirane bibliotekarske dejavnosti na slovenskem ozemlju. Sistematično se tega strokovnega področja ni lotil še nihče doslej. Preseneča tudi dejstvo, da Narodna in univerzitetna knjižnica kot slovenska nacionalna knjižnica oziroma njena predhodnica Licejska knjižnica še nista doživeli celovite samostojne strokovne predstavitve. Prav to so področja, ki se jih zadnja leta loteva Eva Kodrič-Dačić in nam odkriva temeljne kamne v naši strokovni zgodovini. V strokovnem tisku je že objavila prispevke o začetkih javnega knjižničarstva in instituta obveznega izvoda na Slovenskem ter o delovanju Matije Čopa kot bibliotekarja-kustosa v Licejski knjižnici.

Z obema prispevkoma, ki sta danes predlagana za nagrado Kalanovega sklada, Eva Kodrič-Dačić sistematično dograjuje podobo začetkov slovenskega bibliotekarstva, ki se kot organizirana javna služba začne proti koncu 18. stol. Prvič je bil v strokovni literaturi celovito in prodorno predstavljen tako strokovni termin slovenika, ki se je uveljavil v tridesetih letih dvajsetega stoletja, kot zbirka slovenika. Slednja je začela nastajati v začetku 19. stol. in se je v zgodovinskem procesu razvijala v skladu z uradno predpisanimi besedili in v skladu z razvojem slovenske nacionalne zavesti; zato ima za Slovence tudi simbolni pomen.

Opis starega nemškega fonda, ki ima v glavnem značaj slovenike, in pomeni prvi

sistematični poskus predstavitve, tako po vsebini kot po provenienci, najobširnejšega starega fonda v Narodni in univerzitetni knjižnici.

Oba prispevka odlikuje erudicija in velika predanost znanstvenemu in raziskovalnemu delu.

Nagrada Kalanovega sklada 1999

Vilenka JAKAC-BIZJAK

Upravni odbor Kalanovega sklada je podelil nagrado Vilenki Jakac-Bizjak za dva strokovna prispevka v tujem tisku in sicer:

1. Strokovni prispevek – zgodovinski oris razvoja knjižnic in bibliotekarstva na Slovenskem in uredniško delo pri predstavitvi historičnih nemških fondov v slovenskih knjižnicah v monumentalnem delu **HANDBUCH DEUTSCHER HISTORISCHER BUCHBESTÄNDE IN EUROPA** (Band 9: Kroatien, Slowenien, Italien). Enciklopedično izdajo v 43 volumnih je uredil profesor Bernhard Fabian z univerze v Münstru in je izšla pri založbi Olms-Weidmann, s sedeži v Zürichu in New Yorku. Leta 2001 je izšel volumen 9 sestavljen iz treh zvezkov, ki pokrivajo tri samostojna področja Hrvaško, Slovenijo in Italijo. Vilenka Jakac-Bizjak je bila glavna urednica zvezka za slovensko področje. Poleg tega je bila tudi nosilka in organizatorica projekta za Slovenijo.
2. Strokovni prispevek – izčrpen prikaz razvoja in dejavnosti Narodne in univerzitetne knjižnice v geslu National

Library of Slovenia v drugi izdaji ENCYCLOPEDIA OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE, ki jo je v štirih obsežnih zvezkih uredila Miriam Drake in je izšla pri založbi Marcel Dekker, v New Yorku leta 2003.

Utemeljitev

Obsežna strokovna bibliografija Vilenke Jakac-Bizjak, (samostojne strokovne sodelavke specialistke za področje humanistike), odseva širok spekter zanimanj in znanj, ki si jih je pridobila nagrajenka v dolgoletni praksi v Narodni in univerzitetni knjižnici, kjer je opravljala najbolj odgovorne strokovne naloge. Izmed njenih strokovnih in znanstvenih prispevkov izstopa število objav v tujih strokovnih revijah in zbornikih, v katerih je mednarodni strokovni javnosti predstavljala slovenski knjižnični sistem in Narodno in univerzitetno knjižnico, tako da je postala, med drugim tudi zaradi aktivnega udejstvovanja v različnih mednarodnih strokovnih organizacijah, prava ambasadorica slovenskega knjižničarstva.

V svojih strokovnih člankih je nagrajenka sposobna predstaviti knjižničarsko problematiko lahkotno in preprosto, ko gre za poljudno-znanstvene članke, kot tudi natančno in prodorno, ko gre za resna znanstvena dela. Ti dve lastnosti odlikujeta tudi prispevka, za katera ji je upravni odbor podelil nagrado.

V več kot sto strani obsegajoči predstavitvi historičnih nemških fondov iz 33 slovenskih knjižnic, se nam skozi popise knjižničnih zbirk odstira specifična, danes skoraj zamolčana in pozabljena kulturna zgodovina Slovencev, ki se je oblikovala ob močnih vplivih nemškega kulturnega prostora in od katere danes praviloma poznamo predvsem del, ki raste iz slovenske reakcije na premočne nemške vplive. V svojem uvodnem prispevku je predstavila zgodovino knjižničarstva na slovenskem ozemlju od antike do danes,

prepleteno z močnimi poudarki iz kulturne in socialne zgodovine Slovencev, ki predvsem tuji intelektualni javnosti prinaša temeljne informacije o slovenskih kulturnih dosežkih in slovenski znanstveni misli.

To avtoričino zgodovinsko delo na svojevrsten način dopolnjuje geslo o Narodni in univerzitetni knjižnici v Enciklopediji bibliotekarske in informacijske znanosti. Nagrajenka na 11 straneh z obsežno bibliografijo predstavlja dejavnosti nacionalne knjižnice, tako da lahko skozi začetimo tudi stopnjo razvoja in sočasne aktivnosti na področju slovenskega knjižničarstva.

Vilenka Jakac – Bizjak sprejema priznanje za svoje strokovno delo, vendar se kot predsednica Kalanovega sklada odreka denarni nagradi, ki ostane Kalanovemu skladu.

Nagrada Kalanovega sklada 1999

mag. Stanislav BAHOR

Upravni odbor Kalanovega sklada je podelil nagrado mag. Stanislavu Bahorju za dva strokovna prispevka v tujem tisku.

1. Union of Associations of Slovene Librarians. V : Miriam A. Drake (ed.). Encyclopedia of library and information Science. 2nd ed. New York; Basel : Marcel Dekker, Inc., 2003 (Vol. 4) pp 2859-2865
2. 21 strokovnih prispevkov o samostanskih knjižnicah v Sloveniji. V : Fabian, Bernhard (ur.). Handbuch deutscher historischer Buchbestände in Europa : eine Übersicht über Sammlungen in ausgewählten Bibliotheken. Hildesheim; Zürich; New York: Olms-Weidmann,

1997- <2001>, 2001, band 9:
Kroatien, Slowenien, Italien.

Prvi prispevek sodi prav tako v okvir že omenjenega vseevropskega projekta o starih nemških fondih v evropskih knjižnicah. V okviru tega projekta se je Bahor prvič v zgodovini slovenskega bibliotekarstva lotil sistematičnega pregleda knjižničnih fondov 21 samostanskih knjižnic na slovenskem področju. Ob tem je potrebno povedati, da so te knjižnice v večini primerov brez šolanih bibliotekarjev ali celo brez posebnih skrbnikov. Skozi zgodovino so te knjižnice marsikaj pretrpele, od številnih selitev, skrivanja gradiva pred različnimi sovražniki in pogosto hranjene v neprimernih pogojih. Evidenca o provenienci in vsebini knjižničnega gradiva ter njegova postavitvev je bila zato prepuščena naključnim odločitvam posameznih skrbnikov. Stanislav Bahor je moral tako izdelati posebno metodologijo pristopa k analizi knjižničnih fondov, ki je temeljila na poznavanju zgodovinskih dejstev, knjižničnih dokumentov in standardov bibliotekarske stroke ter sistematično pristopiti k raziskovanju vsake od teh knjižnic posebej. Rezultat tega sistematičnega in prodornega dela je tudi predstavitev tega doslej manj znanega segmenta naše kulturne dediščine mednarodni javnosti, kar je kasneje nadgradil v magistrski nalogi.

Drugi prispevek je strokovna predstavitev delovanja in razvoja Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, ki je letos izšel v 4. volumnu druge izdaje Enciklopedije bibliotekarske in informacijske znanosti, ki je izšla pri založbi Marcel Dekker, Inc., v New Yorku. To je bila prva predstavitev slovenskega združenja v mednarodni enciklopediji in predstavlja pomemben prispevek k promociji naše stroke v mednarodnem okviru.

Nagrada Kalanovega sklada 1999

mag. Polona VILAR

Nagrado dobi za svoj prispevek v tujem tisku

1. The influence of English on Slovenian library terminology. ASLIB proceedings, Vol. 54 No 5, 2002

Utemeljitev

Magistra Polona Vilar se v svojem prispevku osredotoča na zelo aktualno temo: vpliv angleške strokovne terminologije na našo. Vendar se pri tem ne ukvarja s prevajanjem in iskanjem slovenskih ustreznikov v slovenščino. Zanima jo, kolikšen je delež tistih angleških izrazov, ki jih v slovenskih bibliotekarskih besedilih uporabljamo kar v izvorniku ali kot izposojenke.

Za raziskavo je uporabila metodo krnjenja, ki jo navadno uporabljajo za izboljševanje iskalnih postopkov v podatkovnih zbirkah s celotnimi besedili ali na internetu. Postopek krnjenja sta za slovenščino pred Vilarjevo razvijala tudi dr. Mirko Popovič in dr. Jure Dimec. Vilarjeva je v svoji raziskavi ugotovila, da 41% krnov izhaja iz angleščine, 14% iz nemščine, 2% iz francoščine.

Članek Polone Vilar v mednarodni publikaciji je pomemben predvsem zato, ker predstavlja slovensko informacijsko znanost in slovenski jezik strokovni javnosti v tujini. Njenemu prispevku dodatno težo prinaša tudi inovativna uporaba uveljavljene in svetovno razširjene raziskovalne metode. S svojim delom odpira nova raziskovalna področja tako na področju informacijske znanosti kot na področju slovenske bibliotekarske terminologije. Svet seznanja s slovenskimi izkušnjami s strokovno terminologijo. Te pa lahko s pridom izkoristijo raziskovalci v drugih deželah, ki se prav tako ukvarjajo z manj razširjenimi jeziki.

ČOPOVA PRIZNANJA IN DIPLOME

Za uspešno temeljno strokovno delo na področju knjižničarstva, ki ga je opravil posameznik in je opazno prispevalo k ugledu in razvoju posamezne knjižnice ali stroke v celoti, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije podeljuje ČOPOVO PRIZNANJE.

Letošnji dobitniki so:

- § Majda PRIMOŽIČ
- § Vladimir KAJZOVAR
- § Tjaša KLEMENČIČ
- § Albin BUTTOLO

Za izjemne uspehe na bibliotekarskem področju, ki so širšega kulturnega in družbenega pomena ter prispevajo k napredku bibliotekarske teorije in prakse, in za prizadevno društveno delo podeljuje Zveza bibliotekarskih društev Slovenije najvišje državno priznanje na področju knjižničarstva ČOPOVO DIPLOMO.

Letošnji dobitniki so:

- § Viljem LEBAN
- § Anica KOROŠEC
- § Anka KRČMAR
- § Liljana KLEMENČIČ
- § Univerzitetna knjižnica Maribor

Slovesna podelitev nagrad in diplom je bila na strokovnem posvetovanju ZBDS na otočcu, 20. oktobra.

***Vsem nagrajencem iskreno
čestitamo!***

STROKOVNO POSVETOVANJE ZVEZE BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Vizija razvoja knjižničarstva v
Sloveniji

Otočec, 20.–22. oktober 2003

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije je tudi letos kot edino strokovno društvo, ki povezuje vse slovenske knjižničarke in knjižničarje, organizirala strokovno posvetovanje z osrednjo temo *Vizija razvoja knjižničarstva v Sloveniji*. Posvetovanje je bilo na Otočcu od 20. do 22. oktobra, so-organizatorji pa so bili člani Društva bibliotekarjev Dolenjske.

Ko smo člani predsedstva Zveze bibliotekarskih društev Slovenije pred slabim letom izbrali osrednjo temo letošnjega posvetovanja, smo želeli, prvič, da smo knjižničarke in knjižničarji aktivno vključeni v oblikovanje smernic nadaljnjega razvoja, in drugič, da to storimo v sodelovanju z vsemi, ki so za nadaljnji razvoj knjižničarstva v Sloveniji pristojni in odgovorni. Ker je bila izbrana tema zelo zahtevna in široka, smo spremenili tudi koncept posvetovanja. Na posvetovanju so bili predstavljeni samo vabljeni prispevki. Bilo jih je sicer manj kot na prejšnjih posvetovanjih, zato pa smo namenili več časa posameznim predstavitev in razpravam, ki so bile pripravljene kot diskusijski forum, kjer smo vprašanja zbrali in jih potem skupaj zastavili posameznim referentom.

Posvetovanje smo začeli s predstavitvijo Vizije razvoja knjižničarstva, ki jo je na predlog programskega odbora pripravila skupina v sestavi: dr. Eva Kodrič-Dačić, dr. Melita Ambrožič, dr. Jože Urbanija, Breda Karun, Smilja Pejanovič, Majda Steinbuch, Matjaž Musek in Irena Sešek. Skupina načrtuje še en sestanek po posvetovanju, na katerem bo pripravila končne smernice za nadaljnji razvoj knjižničarstva na podlagi vseh predstavitev s posvetovanja. Končni

dokument bo objavljen v reviji Knjižnica in na spletni strani Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (<http://www.zbds-zveza.si>).

V uvodnem delu smo poslušali tudi gosta prof.dr. Mitjo Tavčarja. Skupaj z dr. Nado Trunk-Širca sta pripravila prispevek o strateškem vodenju. Žal je prispevek predstavil samo prof. Tavčar, ki pa nam je z izredno prijetnim predavanjem pripravil lep uvod v posvetovanje.

Ko smo člani programskega odbora (dr. Eva Kodrič-Dačić, dr. Melita Ambrožič, dr. Jože Urbanija, Breda Karun, Smilja Pejanovič, mag. Branko Goropevšek, mag. Vlasta Stavbar, Irena Muc, Ljiljana Hubej in Irena Sešek) v začetku leta začeli pripravljati program, smo se odločili, da najprej povabimo k sodelovanju Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, ki sta pristojna za slovenske knjižnice, potem pa še Ministrstvo za informacijsko družbo, ki z zagotavljanjem prostega dostopa do informacij za vse državljanke in državljane Slovenije tudi posega na področje knjižnične dejavnosti. Vsi so se odzvali našemu vabilu. Samo na Ministrstvu za kulturo je tudi formalno urejeno delo na področju knjižnične dejavnosti. Tako je z Ministrstva za kulturo na posvetovanju sodelovala mag. Jelka Gazvoda, državna podsekretarka, vodja oddelka za založništvo in knjižničarstvo, ki je predstavila osnutek nacionalnega programa za kulturo. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, ki je pristojno za največ različnih vrst knjižnic (specialne, visokošolske in šolske) je sodelovalo z dvema predstavnicama: Vanda Rode, državna podsekretarka za visoko šolstvo, in Marica Žvar, Urad za znanost. Predstavili sta novosti, ki jih ministrstvo pripravlja na področju visokošolskih in specialnih knjižnic. Poskusili smo se dogovoriti, da bi sodeloval še kdo s področja šolskih knjižnic. Ker nam to v času priprave prispevkov ni uspelo, smo se skoraj tik

pred posvetovanjem odločili, da bo predstavil stanje in probleme šolskih knjižnic mag. Stanislav Bahor, svetovalec za šolske knjižnice iz Državne matične službe v Narodni in univerzitetni knjižnici. Z Ministrstva za informacijsko družbo je bil za sodelovanje na posvetovanju imenovan Marko Hren, svetovalec vlade. Predstavil je Enotni programski dokument Republike Slovenije, ki je osnova za črpanje finančnih sredstev iz evropskih strukturnih skladov. Tukaj je veliko možnosti tudi za slovenske knjižnice, le poiskati moramo prave partnerje in prave programe, kamor se lahko vključimo. Predstavniki ministrstev so nam povedali, da na vseh področjih, ki so jih predstavili, še vedno potekajo razprave in dogovori, zato nam niso mogli dati dokončnih informacij in iz tega razloga tudi niso oddali prispevkov za zbornik (z izjemo Marice Žvar). Želeli smo si, da bi vsi predstavniki ministrstev ostali z nami dlje. Vendarle pa smo svoj cilj dosegli: sodelovali so s svojimi predstavitvami, v diskusijskem forumu so slišali, kaj nas skrbi in kje so naše težave. Sedaj bo najbolj pomembno, da še naprej organizirano sodelujemo z njimi (morda tudi preko sekcij Zveze).

Načrtovali smo tudi sklop, kjer bi sodelovali predstavniki slovenskih univerz. Žal glede na trenutno stanje tega nismo uspeli izpeljati. Na Univerzi v Ljubljani je za knjižnično dejavnost zadolžen prorektor, prof. dr. Matjaž Omladič, ki se je po prejetju vabila opravičil, da bo v času posvetovanja na službeni poti v tujini. Na Univerzi v Mariboru je bil letos izvoljen nov rektor. Do posvetovanja žal še ni bil imenovan nov prorektor, ki naj bi bil zadolžen za področje knjižnične dejavnosti. Z Univerze na Primorskem smo k sodelovanju povabili v.d. direktorico dr. Lucijo Čok, ki je bila pripravljena sodelovati. Žal pa se je morala potem zaradi številnih obveznosti opravičiti. Odločili smo se, da pripravimo okroglo mizo, kjer so sodelovali imenovani

namestniki vabljenih referentov: dr. Jože Urbanija (Univerza v Ljubljani), dr. Irena Sapač (Univerza v Mariboru) in Peter Čerče (Univerza na Primorskem). Poleg tega pa je nekaj kazalcev trenutnega stanja v visokošolskih knjižnicah predstavila še mag. Helena Pečko-Mlekuš, svetovalka za visokošolske knjižnice v Državni matični službi v Narodni in univerzitetni knjižnici. Časa za razpravo je bilo tokrat premalo. Mislim, da na vseh treh univerzah predvsem potrebujemo prave sogovornike, s katerimi bomo lahko sodelovali pri oblikovanju vizije razvoja knjižničarstva. Tretji sogovorniki, ki smo jih kot pristojne za razvoj splošnih knjižnic povabili k sodelovanju, so bili predstavniki lokalnih skupnosti. Ker se nihče ni odzval našemu vabilu, smo pripravili okroglo mizo s prav tako aktualno temo: Območne knjižnice. Omizje je bilo številčno, razprava konstruktivna, in upam, da bomo naloge na tem področju skupaj izpeljali v zadovoljstvo vseh.

Izbrali smo še en sklop, ki bo odločilen za nadaljnji razvoj knjižničarstva, in sicer izobraževanje. Sodelovali so: dr. Jože Urbanija, predstojnik Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, dr. Melita Ambrožič, vodja Izobraževalnega centra v Narodni in univerzitetni knjižnici, mag. Marta Seljak, pomočnica direktorja na Institutu informacijskih znanosti Maribor in Majda Steinbuch, vodja področne skupine za knjižnično dejavnost na Zavodu za šolstvo Republike Slovenije. Če pogledamo petdeset let nazaj, ko so prvi člani Zveze začeli s prvimi načrti za izobraževanje na področju knjižnične dejavnosti, lahko ugotovimo, da je danes izobraževanje na področju knjižnične dejavnosti dobro organizirano. Pomembno bo predvsem še naprej dobro sodelovanje in usklajevanje med vsemi vključenimi institucijami in pa prilaganje spremembam tako v stroki kot v družbi. S strani stroke so bili vabljeni k sodelovanju še: dr. Eva Kodrič-Dačić, vodja Državne matične službe v Narodni

in univerzitetni knjižnici, dr. Maja Žumer, predsednica Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, mag. Lenart Šetinc, ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice, mag. Tomaž Seljak, direktor Instituta informacijskih znanosti Maribor in Irena Sešek, predsednica Zveze bibliotekarskih društev Slovenije. Predstavili so svoje vizije razvoja knjižničarstva oziroma institucij, ki jih vodijo.

V Zborniku razprav so objavljeni vsi prispevki, ki smo jih dobili pravočasno, na spletni strani Zveze pa so objavljene predstavitev prispevkov.

Poleg omenjenih predstavitev smo uvrstili v program tudi predstavitev treh spletnih strani: prva je elektronska verzija revije Knjižnica, ki smo jo sicer vsi že pogrešali, a dokler se ne najde prostovoljec, ki delo opravi, ne moremo pričakovati ničesar. Ekipa Centralne tehniške knjižnice (pod vodstvom Mojce Dolgan-Petrič sta za tehnično izvedbo poskrbela Iztok Škulj in Miro Pušnik) je opravila svoje delo in testna verzija je že dostopna

(<http://www.ctl.uni-lj.si/eva/knjiznica>).

Takoj ko bodo urejene še vse formalnosti v zvezi z dostopom pa bo naša revija Knjižnica tudi elektronsko dostopna najširši javnosti. Vsem trem kolegom se zahvaljujem za opravljeno delo!

Sekcija za specialne knjižnice je pod vodstvom predsednice Kristine Hacin-Ludvik pripravila strani slovenskih specialnih knjižnic. Za tehnično postavitvev je poskrbel študent bibliotekarstva Primož Bevc, ki bo tudi skrbel za redno vzdrževanje strani. Sredstva je v okviru programa Zveze v sklopu Promocija zagotovilo Ministrstvo za kulturo. Stran je že dostopna na naslovu: <http://www.sspk.info>. Za odlično opravljeno delo v načrtovanem času čestitamo vsem, ki so sodelovali. Prav tako v sklopu Promocije je bila prijavljena tudi spletna stran visokošolskih knjižnic. Na posvetovanju

je bila predstavljena vsebina, ki bo dostopna na strani. Testna verzija pa bo tudi dostopna v kratkem.

Strokovno posvetovanje nudi poleg strokovnih predavanj tudi možnosti za neformalno druženje, srečanje s prijatelji in spoznavanje novih kolegov in kolegic. Člani Društva bibliotekarjev Dolenjske so poskrbeli, da smo se prvi večer na večerji prijetno sprostili in pokazali, da smo daleč od resnih knjižničark in knjižničarjev, ki ne poznajo drugega kot branje knjig med zaprašenimi policami. Drugi dan so nam domačini pokazali krasote Bele Krajine in kljub deževnemu vremenu, ki na izletu ni najbolj dobrodošel sopotnik, smo malo bolje spoznali ta skrajni južni del Slovenije in bili navdušeni nad prijaznostjo ljudi, dobrotami in kulturnim bogastvom. V imenu vseh udeleženk in udeležencev še enkrat hvala za lep spomin na Belo Krajino in za vso pomoč pri organizaciji posvetovanja vsem članom Društva bibliotekarjev Dolenjske in še posebej predsednici Ireni Muc!

Pri organizaciji so nam pomagali tudi študentje bibliotekarstva in na ta način imeli možnost spremljati posvetovanje in pridobiti novo znanje, izkušnje in stike z zaposlenimi knjižničarkami in knjižničarji. Zahvaljujem se: predsednici Anamariji Velušček za koordinacijo, Maji Blažič, Maji Miklič, Miri Šubic, Nini Malovrh, Primožu Bevcu, Gregorju Škrliju in Alešu Klemnu.

Po sklepu predsedstva bo naslednje strokovno posvetovanje Zveze leta 2005, v letu 2004 pa bodo posvetovanja sekcij.

Irena Sešek,
NUK

»LEPO JE BITI KNJIŽNIČAR«

Letno srečanje Društva bibliotekarjev
Celje,

Žalec, 25. september 2003

Iz leta v leto vedno znova z veseljem ugotavljamo, da so letna srečanja članov Društva bibliotekarjev Celje v naši delovni vsakdanjosti nadvse prijetna izkušnja in popestritev, saj našim gostiteljem vedno zelo dobro uspeva združiti koristno s prijetnim. Tako imamo odlično priložnost za medsebojno spoznavanje, izmenjavo delovnih izkušenj in pa tudi za izobraževanje. Srečanja bibliotekarjev celjske regije potekajo že dvajset let, od tega že enajst let neprekinjeno. Ob tem velja spomniti, da je med pobudniki tovrstnega druženja bil takratni predsednik društva in lanski prejemnik Čopove diplome ter direktor Knjižnice Šmarje pri Jelšah kolega Jože Čakš.

Tokrat smo bili 25. septembra gostje naših kolegic in kolegov Knjižnice Žalec, ki se je prav v letošnjem letu z reorganizacijo Zavoda za kulturo Žalec, katerega enota je bila od leta 1993, preoblikovala v samostojno Medobčinsko matično knjižnico Žalec. Začetki pa segajo v leto 1986, ko se je iz skromnih prostorov trisobnega blokovega stanovanja preselila v nove, večje in svetlejša prostora Doma II. slovenskega tabora, kjer je še danes. V preteklem obdobju je bil pomemben mejnik v delovanju knjižnice sprememba lokalne samouprave in s tem nastanek novih občin na področju bivše občine Žalec v letu 1999, saj so od šestih dislociranih enot matične knjižnice nastale štiri osrednje knjižnice v novo nastalih občinah.

V prijetnem razpoloženju se nas je zbralo kar sedemdeset udeležencev, pa še sončno vreme in zelena idila, v kateri stoji knjižnica, je bil obet novih doživetij poln dan. V knjižnici nas je s svojimi knjižničarji sprejela gospa direktorica

MEDNARODNA SREČANJA

»NA POTI K INFORMACIJSKO PISMENI DRUŽBI«

V Pragi je od 20. do 23. Septembra 2003 potekalo prvo tovrstno zgodovinsko srečanje usmerjeno k nepravilnim razlikam v razvitosti informacijske družbe med narodi. Štirideset udeležencev iz 23 držav oziroma vseh sedmih glavnih geografskih regij na svetu se je zbralo, da bi se pogovorili o informacijski pismenosti. Na srečanju, ki sta ga s podporo UNESCO-a organizirala Nacionalna komisija ZDA za knjižnice in informacijsko znanost in Nacionalni forum ZDA za informacijsko pismenost, so se udeleženci spopadli s temeljnim izzivom, kako bi ljudem omogočili izkoristiti obstoječe informacijske in komunikacijske vire in tehnologije v dobi Interneta.

Dosedanji razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije je le povečal razkorak med informacijsko bogatimi in informacijsko revnimi. Udeleženci srečanja v Pragi so izpostavili tri elemente potrebne za izboljšanje razmer: (1) zagotovljen pristop k informacijskim in komunikacijskim tehnologijam; (2) neomejen dostop do potrebnih informacij; in (3) informacijsko pismeni državljani. Enotno mnenje udeležencev je bilo, da so za aktiviranje učinkovite civilne družbe in ustvarjanje konkurenčne delovne sile potrebni informacijsko pismeni ljudje.

Informacijsko pismenost so opredelili kot sposobnost identifikacije, lociranja, ovrednotenja, organiziranja in učinkovitega ustvarjanja, uporabe in

Anka Krčmar, letošnja prejemnica Čopove diplome, in podžupan Občine Žalec gospod Janko Kos. Prijetno smo poklepetali in se ob jesensko obloženih mizah dodobra okrepčali. Že nas je čakal avtobus, ki nas je odpeljal na Hmeljarski inštitut. Pod strokovnim vodstvom dr. Janka Rodeta, ki je tudi avtor knjige »Zeliščni vrt« smo si ogledali nasade dišavnih in zdravilnih zelišč. Spoznali smo marsikatera naravna zdravila, ki nam bodo v teh muhastih jesenskih dneh še kako prav prišla. V duhu prijetnih vonjav smo se odpeljali v Šempeter, ki leži v spodnji Savinjski dolini ob magistralni cesti Ljubljana - Celje. Lahko bi ga poimenovali tudi mesto kulture rimske davnine. Ogledali smo si rimsko nekropolo - ostanke rimskega grobišča iz prvih stoletij našega štetja. Zagotovo je vsem ostala v spominu Enijeva grobnica, visoka 5.60 m, ki je po izdelavi ena najlepših grobnic šempetrskega grobišča. Spomnimo se, da je prizor na reliefu iz grške mitologije in predstavlja zgodbo o ugrabljenju Evrope - Zeusove ljubice, kar simbolizira prehod v posmrtno življenje.

Popoldne je hitro minilo in odpeljali smo se v Hotel Žalec. V hotelu so nam po pozdravnem nagovoru predsednika društva, gospoda Srečka Mačka, gostitelji pripravili nemalo presenečenj. Prijetna glasba in kviz s številnimi nagradami sponzorjev so zagotovili, da smo pozabili na čas. V kvizu, ki so ga poimenovali »Lepo je biti knjižničar« smo sodelovali prav vsi in se pomerili v igri hitri prsti, ki je dokazala naše ročne spretnosti, nadaljna izločevalna vprašanja pa so preizkusila naše poznavanje domoznanstva in utrinkov iz zgodovine društva in nekaterih članov.

V večernih urah smo se zadovoljni in polni prijetnih vtisov morali posloviti. Vsem žalskim knjižničarkam in knjižničarjem čestitke in pohvale za tako dobro pripravljeno srečanje v upanju, da se prihodnje leto v Celju spet vidimo.

Polona Bajc,
Osrednja knjižnica Celje

sporočanja informacij za reševanje zadev in problemov.

Udeleženci so izjavili, da je informacijska pismenost osnovna večšina predvsem za uveljavljanje človekove pravice do vseživljenjskega izobraževanja.

Shigeru Aoyagi, vodja Oddelka za osnovno izobraževanje, UNESCO, je dejal: »Informacijska pismenost postaja za vse družbe vedno bolj pomembna sestavina ne samo opismenjevalne politike in strategije, ampak tudi splošna usmeritev za spodbujanje človekovega razvoja.« Bivša članica finskega parlamenta, Mirja Ryyanen, je od udeležencev zahtevala, naj pripovedujejo zgodbe in se čustveno obrnejo na oblikovalce politike in tako zagovarjajo človekovo pravico do informacijske pismenosti.

Informacijska pismenost je predpogoj za uspešno sodelovanje v informacijski družbi. Vzpostavitev informacijske družbe je temelj socialnega, kulturnega in gospodarskega razvoja narodov in skupnosti, ustanov in posameznikov v 21. stoletju in kasneje. Svetovalec Ameriške državne komisije za knjižnice in informacijsko znanost, Woody Horton, je takole povzel: »V nastajajoči informacijski družbi informacija kot taka postaja strateški vir preoblikovanja družbe ... Zato je informacijska pismenost tako pomembna, saj brez nje informacijska družba ne bo nikoli sposobna popolno razviti svojih zmožnosti in bo ostala le neuresničene sanje.«

Udeleženci so pripravili »Praško deklaracijo: Na poti k informacijsko pismeni družbi.« Poleg tega so predlagali, da Mednarodni kongres o informacijski pismenosti, ki bo potekal v prvi polovici leta 2005, oceni napredek in priložnosti za izvedbo priporočil srečanja, in da mednarodna skupnost obravnava možnost vključitve informacijske pismenosti v Mednarodno desetletje pismenosti (2003–2012).

Udeleženci so za praško srečanje pripravili več kot 30 referatov, ki so predstavljali osnovo za razgovore. Povzetki in polna besedila prispevkov so na voljo na spletni strani <http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/infolitcong&meet.html>. Celotno poročilo z vsemi priporočili bo na razpolago decembra 2003. Za nadaljnje informacije in prošnje za izvod poročila se obrnite na kontaktne osebe:

Lokalna kontaktna oseba: Zdravka Pejova, Mednarodni center za Promocijo podjetij, Ljubljana, e-mail: zdravka.pejova@icpe.si

Kontaktna oseba: Woody Horton, NCLIS, 202-606-9200
e-mail: www.nclis.gov

PRAŠKA DEKLARACIJA

»NA POTI K INFORMACIJSKO PISMENI DRUŽBI«

Med 20. in 23. septembrom 2003 je v Pragi potekalo Srečanje strokovnjakov za informacijsko pismenost, ki sta ga s podporo UNESCO-a organizirala Nacionalna komisija ZDA za knjižnice in informacijsko znanost in Nacionalni forum ZDA za informacijsko pismenost.

Udeleženci srečanja iz 23 držav iz vseh sedmih kontinentov predlagamo naslednja temeljna načela informacijske pismenosti:

- ξ Vzpostavitev informacijske družbe je temelj socialnega, kulturnega in gospodarskega razvoja narodov in skupnosti, ustanov in posameznikov v 21. stoletju in kasneje.
- ξ Informacijska pismenost obsega spoznanje potreb po informacijah in sposobnost njihove opredelitve, lociranja, ovrednotenja, organiziranja

in učinkovitega ustvarjanja, uporabe in posredovanja informacij za obravnavo trenutnih zadev in problemov; informacijska pismenost je predpogoj za uspešno sodelovanje v informacijski družbi in je sestavni del osnovne človeške pravice vseživljenjskega izobraževanja.

§ Informacijska pismenost, skupaj z možnostjo dostopa do bistvenih informacij in učinkovito uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije, igra vodilno vlogo pri zmanjševanju nepravičnosti v posameznih državah in med državami in narodi ter pri spodbujanju strpnosti in medsebojnega razumevanja s pomočjo uporabe informacij v multikulturalnih in večjezičnih okoljih.

§ Vlade morajo razviti močne interdisciplinarne programe za pospeševanje informacijske pismenosti, kar bo pomemben korak k zmanjševanju digitalnega razkoraka, z ustvarjanjem informacijsko pismenih državljanov, učinkovite civilne družba in konkurenčne delovne sile.

§ Informacijska pismenost zadeva vse družbene sektorje in prilagojena mora biti njihovim specifičnim potrebam in kontekstu.

§ Informacijska pismenost mora biti sestavni del programa »Izobraževanje za vse«, ki bo odločilno prispeval k doseganju razvojnih ciljev zapisanih v Milenijski deklaraciji Združenih narodov in k spoštovanju Splošne deklaracije človekovih pravic.

V tem smislu pozivamo, da vlade, civilna družba in mednarodna skupnost nujno upoštevajo naslednja usmeritvena priporočila:

§ Proučiti je treba poročilo Srečanja strokovnjakov za informacijsko pismenost v Pragi in kar najhitreje ustrežno izvesti priporočila, strateške načrte in raziskovalne pobude

(poročilo bo pripravljeno decembra 2003).

§ Mednarodni kongres o informacijski pismenosti, ki bo verjetno organiziran v prvi polovici leta 2005, mora oceniti napredek pri in možnosti za izvedbo gornjega.

§ Mednarodna skupnost mora obravnavati možnost vključitve informacijske pismenosti v Mednarodno desetletje pismenosti (2003–2012).

Zdravka Pejova,
Mednarodni center za promocijo podjetij,
Ljubljana

POSVETOVANJE SPLOŠNIH KNJIŽNIC V SZOMBATHELYJU

V okviru delovne skupine za splošne knjižnice v regiji Alpe-Jadran je regionalna splošna knjižnica v Szombathelyju na Madžarskem, na čelu z prodorno direktorico Márto Pallósi Toldi, organizirala 28. in 29. oktobra 2003 posvetovanje splošnih knjižnic z naslovom: Knjižnica je avtentičen prostor - reorganizacija servisov v splošnih knjižnicah regije Alpe-Jadran. Udeleženci posvetovanja smo lahko poslušali predstavitve avstrijskih, madžarskih, italijanskih, hrvaških in slovenskih knjižničarjev o izkušnjah pri prenavljanju in gradnji splošnih (javnih) knjižnic in o številnih servisih, ki jih danes te vrste knjižnic ponujajo različnim ciljnim skupinam uporabnikov.

Na posvetovanju sem sodelovala s prispevkom pod naslovom: Storitve splošnih knjižnic v sodobni informacijski družbi – Kako sledimo novim trendom v Mariborski knjižnici. Predstavitve so pokazale, da so splošne knjižnice v sodobni informacijski družbi instrument vseživljenjskega izobraževanja, pomemben dejavnik pri oblikovanju človekove zavesti, informacijska

središča lokalnih okolij, kontaktne točke za druženje lokalnega prebivalstva, odprte vsem segmentom javnosti, pod enakimi pogoji. Vse te funkcije pa lahko opravljajo seveda le v namensko grajenih in dovolj velikih stavbah, funkcionalno urejenih prostorih in ob skrbno načrtovani, knjižničnim standardom primerni notranji opremlitvi. Zgleden primer takšne knjižnice je prav regionalna splošna knjižnica v Szombathelyju (80.000 prebivalcev), ki v prenovljeni stavbi (leta 2000), na 4.500 m² površine, v izredno toplih, barvno usklajenih in svetlih prostorih, otrokom in odraslim ponuja znanje, sprostitev, druženje, demokratičen dostop do vseh vrst informacij v klasični ali elektronski obliki in različne oblike vseživljenjskega izobraževanja. Naj navedem samo nekaj podatkov: 62 zaposlenih, 680.000 enot knjižničnega gradiva, povprečno 650 obiskov na dan, odprta 69 ur na teden, šest dni v tednu, otroški oddelek z dvorano za prireditve, oddelek za odrasle, mediateka, čitalnica, študijske sobice za posameznike, domoznanski oddelek, 80 osebnih računalnikov za uporabnike z dostopom do interneta, javno dostopnih katalogov, domoznanskih informacij itd., konferenčna dvorana in učilnica z vso multimedialno opremo (tudi oprema za simultano prevajanje), sejna soba, prostor za sprejeme in pogostitev večjih skupin, dve kopalnici za zaposlene, prirodna kuhinja. Ob vstopu v knjižnico je garderoba, čitalnica za prebiranje dnevnega časopisja, manjši bife in velik sprejemni pult, kjer uporabniki opravijo vse formalnosti v zvezi z vračanjem in izposojajo gradiva (izposoja je mogoča tudi v drugih oddelkih, kjer so vsepovsod informacijski pulti) ter vpisom v knjižnico, kjer te na licu mesta tudi fotografirajo, saj imajo uporabniki izkaznice s fotografijo. Dvigalo zagotavlja dostop tudi invalidom.

Madžarski knjižničarji so predstavili še nekaj posnemanja vrednih primerov prenove splošnih knjižnic v zadnjih letih (Budimpešta, Kaposvar, Nagykanizsa).

Med avstrijskimi primeri, kjer splošne knjižnice niso v najboljšem položaju, daleč prednjači nova dunajska osrednja javna knjižnica (otvoritev je bila aprila letos), ki se nahaja v mestnem predelu imenovanem Gürtel. Tam živi veliko priseljencev in emigrantov, predel pa je znan tudi po ulicah z rdečimi lučmi. Po direktorjevih besedah so prav zaradi tega dosegli, da se knjižnica zgradi v tem mestnem predelu in prinese v okolje nove spodbude. Arhitekturno izredno zanimiva stavba, vredna ogleda in obiska, je zgrajena nad postajo podzemne železnice. Notranjost ponuja številnim uporabnikom prav vse, kar si lahko zamišljamo pod ponudbo neke javne knjižnice – 4.000 m², 300.000 enot gradiva v prostem pristopu, med katerim je 60.000 enot multimedialnega gradiva, čez sto javno dostopnih točk do interneta, elektronskih podatkovnih zbirk in javno dostopnih katalogov, prostore za poslušanje glasbe, dvorano za ogled filmov, otroški oddelek, igralnico, čitalnico, internet-galerijo, informacijske pulte na vsakem koraku, dvorano za prireditve, prostor za prebiranje dnevnega časopisja itd. Dostop je mogoč na več načinov (tekoče stopnice, klasične stopnice, dvigalo). Na dan beležijo do 3500 obiskov. Ob vstopu v knjižnico je velik sprejemni pult, kjer lahko uporabniki opravijo vse formalnosti v zvezi izposojajo in vračanjem gradiva, vendar so po knjižnici na voljo tudi knjigomati. Knjižnično gradivo ni opremljeno s kodami ampak s posebnimi čipi, ki delujejo na radijsko frekvenco, tako da različne vrste knjižničnega gradiva enostavno položiš na knjigomat, ki ti sam odčita in zabeleži izposojajo. Knjižnico lahko potem zapustiš ne glede na to, da bi morda moral za določeno vrsto gradiva kaj plačati - "Upamo, da bo uporabnik to storil ob vrnitvi gradiva", je izjavil simpatični direktor te knjižnice. Na vprašanje, da imajo pravzaprav kratek odpiralni čas (pon.-pet. 11-19, sob. 10-14), je izjavil, da je očitno premalo zaposlenih - 80 redno zaposlenih in 40 delno zaposlenih ljudi.

Kaj bi na to rekli pri nas? Uporabniki plačajo letno članarino, določene storitve tudi zaračunavajo (npr. multimedijско gradivo). Na vrh knjižnice se lahko povzpneš tudi po zunanem stopnišču, ki te pripelje na teraso (2000m²) z restavracijo ter fantastičnim razgledom na Dunaj. Sožitje med postajo podzemne železnice in stavbo knjižnice je prav neverjetno. Udeleženci smo bili ob obisku knjižnice, drugi dan posvetovanja priča pravemu "mravljišču" ljudi različnih starosti in narodnosti, ki so sedeli, hodili, sloneli ali celo ležali po knjižnici.

Med avstrijskimi predstavniki na posvetovanju je bila zanimiva tudi kratka informacija o graški mestni knjižnici, ki se menda nahaja v prenovljenih prostorih z veliko mediateko in "cyber" prostorom ter je izredno popularna. Zanimivo, da o naših najbližjih sosedih pravzaprav tako malo vemo.

Tudi na Hrvaškem dobro poznajo usmeritve sodobnih javnih knjižnic. Na posvetovanju je bil predstavljen položaj javnih knjižnic v tej državi in primer akcije v javnosti za pridobitev nove zgradbe mestne knjižnice na Reki (ki je obrodil sadove). Posebej pa je bila predstavljena splošna knjižnica v Zadru, ki velja s svojo zgradbo, ponudbo in izredno menedžersko sposobnim direktorjem tudi med evropskimi knjižničarji za vzorčen primer javne knjižnice v nekem lokalnem okolju.

Predavatelj iz Italije je predstavil problematiko splošnih knjižnic v Italiji, saj nimajo zakona o knjižnicah in so posamezne knjižnice urejene glede na določene regionalne zakonodaje. Podal je vse potrebne smernice za načrtovanje nove knjižnične stavbe.

V svojem prispevku sem najprej opisala trenutni položaj slovenskih splošnih knjižnic - nova zakonodaja in podzakonski akti, financiranje, prostorska in kadrovska problematika, nove storitve in stavbe, nato pa podrobneje predstavila še uporabniške servise v Mariborski knjižnici - izposoja v bolnišnico, izposoja na domu, ponudba informacij iz elektronskih podatkovnih

zbirk, knjižnični cikel za starejše odrasle - upokoјence, informacijsko opismenjevanje različnih ciljnih skupin uporabnikov, elektronski referenčni servis "Vprašaj knjižničarja", igro teka itd. in nekaj naših knjižničnih enot.

Posvetovanje v Szombathlyju je prineslo spet nova spoznanja in vedenja. Predlagam vam, da si ob katerikoli priložnosti ogledate knjižnice v Szombatelyju, na Dunaju in v Zadru.

Barbara Kovář,
Mariborska knjižnica

SREČANJA SLOVENSКИH OTROK IN STARŠEV V MEDKULTURNI KNJIŽNICI JUKIBU V BASLU

Že pred nekaj leti je Jasna Moine, tedanja učiteljica dopolnilnega slovenskega pouka, uredila, da so v knjižnici JuKiBu Interkulturelle Bibliothek v Baslu postavili v izposojno okrog 150 slovenskih mladinskih knjig. Te knjige sta približno vsaka pol prispevali Osrednja knjižnica v Celju in Bralna značka Slovenije. Izposoja pa nikakor ni zaživela, čeprav sta si predvsem slovenska učitelja v Švici Vladimir Donaj in Anton Strniša za to zelo prizadevala in poskušala urediti tudi izposojno po pošti. Toda od lanskega leta je JuKiBu mnogo prožnejša, ker je vključena v mednarodni medkulturni projekt, za katerega prejema tudi določena sredstva.

V Švici, Kneževini Liechtenstein in Predarlškem so sedaj štiri slovenske učiteljice: Marija Rogina, Mateja Šafranko, Irena Sterckx in Tatjana Vučajnk, ki je hkrtai njihova vodja. Zelo si prizadevajo za dvig bralne kulture svojih učencev in njihovih družin. O možnosti izposoje slovenskih mladinskih knjig v JuKiBu so obvestile na letnem srečanju Slovencev v Unteribergeru (julija

letos) in s pismi vsem slovenskim družinam pred začetkom tega šolskega leta. Poleg tega so skupaj z Društvom Bralna značka Slovenije-ZPMS (19. septembra) organizirale srečanje slovenskih otrok in staršev v Medkulturni knjižnici JuKiBu v Baslu. Srečanje sta s svojim obiskom počastila tudi slovenski konzul Jožef Ciraj in žena veleposlanika Breda Vrhunec. Udeležil naj bi se ga tudi Tone Partljič, predsednik Bralne značke Slovenije, vendar ga je zaradi bolezni žal ni mogel. Prišli so slovenski otroci in starši iz Basla in okolice ter iz Oberentfeldna. Direktorica knjižnice Nelly Stark, nas je sprejela prisrčno in na način, da smo se spoznali med seboj, obenem pa nas je opozorila na medkulturnost knjižnice in mnogojezičnost njenega gradiva. Na srečanju, ki je bil splet pozdravnih nagovorov, nastopa otrok, pravlјice in ugank ter skromne pogostitve, so starši skupaj s svojimi otroki po napotkih na policah poiskali slovenske mladinske knjige, rešili zastavljene naloge iz njih in si nekatere knjige že tudi izposodili. Domov so odnesli tudi otroške revije in kazalke Bralne značke. S tem srečanjem smo želeli slovenske starše in otroke opozoriti na možnost, da si v tej knjižnici lahko izposodijo okrog 150 slovenskih mladinskih knjig. Predvsem pa si jih bodo za svoje učence kolekcijsko izposojale slovenske učiteljice.

Poleg tega so zaradi pozitivnih izkušenj ob lanskih bralnih delavnicah v Winterthuru in Lausanni slovenske učiteljice organizirale bralne delavnice za otroke skupaj s starši v šolah dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture v Vaduzu, Luzernu in Lausanni. Namen bralnih delavnic je spodbujanje branja in še posebej branja slovenskih knjig. Tako lani kot letos so me povabile k vodenju teh delavnic, ki jih je obakrat sofinanciralo Društvo bralna značka Slovenije-ZPMS. Letos je kupilo in darovalo tudi 58 mladinskih knjig, ki jih bodo učiteljice izposojale svojim učencem. Mladinska knjiga pa je

darovala 160 izvodov revij Cicido, Ciciban, Pil in Pil plus, ki so jih ob koncu bralnih delavnic udeleženci lahko nesli domov. Srečanja v knjižnici in bralnih delavnic, se je udeležilo okrog 100 otrok in staršev ter vse štiri učiteljice.

Povpraševanje po slovenskih mladinskih knjigah je tako poraslo, da razmišljajo o tem, da bi sprejeli ponudbo za izposajo dveh švicarskih knjižnic, in sicer v Zürichu in Winterthuru. JuKiBu pa prosi, naj ji čim prej pošljemo klasična mladinska dela v slovenskem jeziku ...

Tilka Jamnik,
Knjižnica Otona Župančiča

SPLOŠNE KNJIŽNICE

USMERITVE SPLOŠNIH KNJIŽNIC V SODOBNI INFORMACIJSKI DRUŽBI IN POSVETOVANJE SPLOŠNIH KNJIŽNIC SLOVENIJE 2003

Sedanje desetletje je prežeto z vizijo razvoja informacijske družbe. Možnost povezovanja s pomočjo informacijske tehnologije in komunikacij, internet, globalizacija in težnja k enakovrednemu združevanju in sodelovanju na vseh ravneh so dejstva, ki vplivajo tudi na ponudbo splošnih knjižnic. Te se spreminjajo v informacijska in kulturna središča lokalnih okolij, ki se povezujejo pri oblikovanju svoje ponudbe z različnimi institucijami in so dostopna ter odprta vsem segmentom javnosti, pod enakimi pogoji.

Različne evropske integracije se že vrsto let ukvarjajo s prehodom v informacijsko družbo na vseh ravneh (tudi na področju splošnih knjižnic) in pripravljajo načrte ter programe bodoče, tako imenovane e-Evropske. Tudi različni evropski knjižnični projekti (PubliCa - Public Libraries Concerted Action, Pulman - Public Libraries Mobilising Advanced Networks) v okviru Evropske komisije, se že od leta 1997 ukvarjajo z novimi trendi v razvoju splošnih knjižnic, ustvarjajo povezave med evropskimi splošnimi knjižnicami in širijo zavest o njihovi vlogi v bodočnosti. *"122 milijonov registriranih uporabnikov splošnih knjižnic v 29 državah Evrope priča o pomembnosti splošnih knjižnic in njihovem vplivu na družbo. Če želijo izkoristiti ves svoj potencial v digitalni dobi, morajo splošne knjižnice znati ponuditi nove, inovativne digitalne storitve, ki bodo ljudem omogočale doseganje osebnih ciljev v spreminjajočem se svetu in s čimer bodo prispevali k povezani družbi in uspešnemu evropskemu gospodarstvu, ki temelji na znanju..."* navaja projekt Pulman v uvodu smernic razvoja splošnih knjižnic v bodoči digitalni dobi. Projekt Pulman se je marca leta 2003 zaključil z evropsko konferenco splošnih knjižnic v Oeirasu na Portugalskem. Tam so vladni predstavniki, visoki politiki in strokovni svetovalci iz 36 evropskih držav soglasno sprejeli Oeiraški manifest in akcijski načrt, ki vsebujeta razvojne prioritete evropskih splošnih knjižnic in pozivata vse sodelujoče države, da postopoma in v primernih časovnih okvirih pristopijo k predlaganim akcijam na nacionalnih in lokalnih nivojih. Zaključne konference projekta Pulman se je udeležila tudi slovenska ministrica za kulturo.

V Knjižničarskih novicah smo že opozorili na Pulmanove smernice razvoja splošnih knjižnic v bodočnosti in objavili Oeiraški manifest. Pulmanove smernice so resnično dragocen dokument, ki je nastal s sodelovanjem številnih evropskih držav v tem evropskem projektu (za Slovenijo je bila

koordinatorka projekta za Slovenijo Breda Karun iz Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani) in konkretno opisuje smeri razvoja splošnih knjižnic v bodočnosti, podprt pa je tudi z različnimi spletnimi povezavami do primerov dobre prakse v številnih evropskih (med njimi tudi slovenskih) splošnih knjižnicah.

Razvoj v bodočnosti gre predvsem v smeri kreiranja novih ponudb za številne skupine uporabnikov splošnih knjižnic in v smeri povezovanja z različnimi organizacijami v lokalnem in širšem okolju, s poudarkom na povezovanju z muzeji in arhivi. Oeiraški manifest med drugim navaja: "Na nacionalnem in lokalnem nivoju je potrebno zadostno financiranje in podpora:

ξ vzpodbujanju vloge splošnih knjižnic, sodelovanju z arhivi in muzeji kot vitalnimi elementi pri doseganju ciljev akcijskega načrta e-Evropske in usmerjanju njihovega razvoja v smeri centrov dostopa do digitalnih virov...."

Oba dokumenta sta dosegljiva na domači strani splošnih knjižnic:

<http://www.lj-oz.sik.si/sk>

V skladu z evropskimi usmeritvami in razvojem informacijske družbe lahko opredelimo, da sodobna splošna knjižnica z mrežo svojih knjižničnih enot:

ξ Oblikuje informacijska središča za občane v posameznih lokalnih okoljih s ponudbo vseh vrst knjižničnega gradiva (knjige, revije, časopisi, zgoščenke, igrače itd.) in informacij iz knjižničnega gradiva v knjižnici ali zunaj nje, elektronskih knjižničnih katalogov in drugih elektronskih podatkovnih zbirk na različnih medijih, interneta itd.

ξ S ponudbo različnih dejavnosti in servisov za posamezne ciljne skupine (otroci, odrasli...) trenutnih in potencialnih obiskovalcev knjižnice ustvarja prostor za nadaljnje razvijanje osebnosti, ustvarjanje bralne kulture, vseživljenjsko izobraževanje, druženje, sprostitev, povezavo s

svetom in demokratično možnost sodelovanja v različnih procesih človekovega ustvarjanja.

ξ Se povezuje z drugimi institucijami v svojem okolju (šole, galerije, muzeji, arhivi, turistične organizacije itd.) z namenom oblikovanja skupnih ponudb za uporabnike knjižnic.

ξ S pomočjo različnih načinov omogoča dostop do bogastva knjižnice tudi tistim, ki zaradi kakršnegakoli razloga fizično ne morejo obiskati knjižnice (izposoja na domu, premične zbirke gradiva, izposoja v bolnišnico itd.) ali omogoča uporabo knjižnice uporabnikom s posebnimi potrebami (funkcionalno ovirani, slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, ljudje s starostno pogojenimi težavami itd.) z njim prilagojeno ponudbo (fizični dostop za invalidne vozičke, zvočne knjige, slabovidnim prilagojena računalniška oprema, knjige z večjim tiskom itd.)

V okviru Sekcije za splošne knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, smo letos, 29. in 30. septembra v Kranjski Gori, že šestič organizirali letno posvetovanje splošnih knjižnic Slovenije. Prav **usmeritve različnih evropskih integracij in evropskih projektov k povezovanju splošnih knjižnic na vseh ravneh so nas vzpodbudile**, da smo tokratno posvetovanje naslovili: **Sodelovanje in partnerstvo - lokalno, globalno.**

Vsi prispevki, vključno z akcijskim planom Henka Middelvelda so dosegljivi tudi preko spletne strani posvetovanja splošnih knjižnic: <http://www.lj-oz.sik.si/sk-posvetovanje03/> →Program.

Prvi dan posvetovanja smo namenili **povezovanju med knjižnicami, muzeji in arhivi**. Vse tri vrste ustanov ponujajo vsebine, ki so zanimive in potrebne za državljane. Marsikatere vsebine pa se podvajajo in razvoj gre v smeri združevanja le-teh ali ponujanja različnih vsebin z enega, seveda digitalnega

mesta (npr. skupni portal z različnimi elektronskimi podatkovnimi zbirkami, ki pokrivajo različna strokovna področja). Končnega uporabnika, ki želi dobiti neko informacijo v osnovi ne zanima od kod natančno ta informacija izvira. Pogoji za ponudbo vsebin z enega mesta so: primerna informacijsko komunikacijska tehnologija, ustrezni formati zapisov, pritegljive vsebine itd. Predavatelji iz Velike Britanije (Robert Davies, Bill MacNaught), Nizozemske (Henk Middelveld) in Hrvaške (Mirna Wiler) so predstavili, kako to sodelovanje poteka v njihovih okoljih, kjer je marsikje že utečeno in na visoki ravni. Dobili smo kar nekaj praktičnih napotkov kako začeti, saj smo po predstavitev predstavnice slovenskih arhivov (Aleksandra Pavšič-Milost) in predstavnika slovenskih muzejev (Orest Jarh) ugotovili, da v Sloveniji večinoma delamo še vedno vsak zase. Najprej moramo dobro spoznati področje dela vsake od posameznih ustanov in pripraviti temelje za sodelovanje, iz katerih bomo lahko izhajali pri oblikovanju skupnih vsebin in projektov. Slednje zaključke je prinesla okrogla miza, ki jo je pod naslovom: "Kje lahko sodelujemo, načrtovanje skupnih projektov" vodila Vilenka Jakac Bizjak. Glede na to, da smo se na posvetovanju prvič skupaj srečali predstavniki splošnih knjižnic, muzejev in arhivov Slovenije, je bilo srečanje uspešno, saj je prišlo drugi dan posvetovanja do dogovora o sestavi skupine s predstavniki vseh treh vrst ustanov, ki bodo proučili možnosti in načine povezovanja. Henka Middelvelda je naš začetek tako navdušil, da je pripravil plan nadaljnega dela na področju združevanja knjižnic, muzejev in arhivov v Sloveniji in ga drugi dan tudi predstavil, Robert Davies pa je posredoval možnost vključitve vseh treh predstavnikov v enega od evropskih projektov, ki z različnimi akcijami in izobraževanjem vzpodbuja takšno sodelovanje v Evropi.

Drugi dan posvetovanja smo namenili **sodelovanju splošnih knjižnic z drugimi**

organizacijami v lokalni skupnosti. Na tem področju slovenske splošne knjižnice že veliko ustvarjamo, kar sta dokazali tudi predstavitvi Knjižnice Grosuplje (Roža Kek) in Knjižnice Izola (Marina Hrs). Odličen primer sodelovanja z lokalno skupnostjo in različnimi organizacijami je predstavil direktor splošne knjižnice v Zadru Ivan Pehar. Sodelovanje slovenskih splošnih knjižnic dokazujejo že številni uporabniški servisi, ki jih te knjižnice v povezavi z drugimi institucijami v okolju ponujajo za različne ciljne skupine uporabnikov: npr. Središča za mlade, Izposoja na domu, Izposoja v bolnišnico, Center za informiranje in poklicno svetovanje, Borza znanja itd. Vendar pa smo knjižničarji splošnih knjižnic pri oblikovanju posameznih uporabniških servisov kmalu ugotovili, da bi bilo mnogokrat učinkoviteje določene storitve načrtovati skupaj in za vse slovenske splošne knjižnice, saj lahko tako dosežemo večjo učinkovitost, enovitejšo rešitev, finančno ugodnejše pogoje itd., kot da se z istimi problemi ukvarja vsaka knjižnica posebej (npr. nabava elektronske podatkovne zbirke, ki je zanimiva za vse splošne knjižnice, elektronski referenčni servis "Vprašaj knjižničarja", zvočne knjige v slovenskih splošnih knjižnicah itd.). Znani so primeri v različnih evropskih državah, kjer se konzorciji ali združenja knjižnic ukvarjajo z načrtovanjem, iskanjem finančnih virov, implementiranjem itd. različnih servisov za več knjižnic skupaj. V okviru Sekcije za splošne knjižnice smo že organizirali nekaj skupnih projektov (promocija slovenskih splošnih knjižnic, domača stran slovenskih splošnih knjižnic, organizacija letnih posvetovanj splošnih knjižnic, dan slovenskih splošnih knjižnic itd.). Na okrogli mizi drugi dan posvetovanja pa smo predstavili še nekaj možnosti skupnega sodelovanja, in sicer: Konzorcij slovenskih splošnih knjižnic COSEC, ki se bo v prihodnosti organizirano ukvarjal z nabavo elektronskih podatkovnih zbirk za vse knjižnice (Ivan Kanič), pobudo za skupno nabavo knjižničnega gradiva z

namenom doseči ugodnejše plačilne pogoje (Viljem Leban) in projekt "Regionalne informacijske mreže za razvoj" – RIM (Oskar Wolf in Martina Rozman-Salobir). Nosilec tega projekta je Izum, aktivni partnerji pa so: slovenske območne splošne knjižnice (Murska Sobota, Maribor, Ravne, Celje, Ptuj, Ljubljana-KOŽ, Novo mesto, Koper in Nova Gorica), Arnes in Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana. Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za informacijsko znanost projekt podpirata. Ta projekt bo na Ministrstvu za gospodarstvo kandidiral za finančna sredstva strukturnih skladov Evropske skupnosti in vključuje vzpostavitev desetih regijskih informacijskih mrež. Gre predvsem za nabavo komunikacijske in strojne računalniške in programske opreme, ki bo v območnih knjižnicah zagotovila stabilno platformo v windows okolju (zanesljivi strežniki z ustrezno zaščito in varnostjo, varna in zanesljiva programska oprema, zanesljiva in kvalitetna elektronska pošta, inventura, hitrejša komunikacije itd.). Ta oprema je pogoj za ustvarjanje ponudbe različnih digitalnih in skupnih interaktivnih uporabniških servisov (npr. elektronski referenčni servis »Vprašaj knjižničarja«, ki ga sedaj vzpostavlja vsaka knjižnica posebej) za uporabnike splošnih knjižnic v sodobni informacijski družbi. V primeru, da bo projekt potrjen, pričakujemo prve akcije že leta 2004, nadaljevale in končale pa naj bi se leta 2005.

Organizatorji smo bili s posvetovanjem zadovoljni, odziv udeležencev je bil tudi pozitiven. V dveh dneh smo s primeri dobre prakse iz tujine in Slovenije dobili kar nekaj idej in smernic za nadaljnji razvoj splošnih knjižnic v bodočnosti, dosegli pa smo tudi nekaj dogovorov za nadaljnje skupno sodelovanje v prihodnosti.

Barbara Kovář,
Mariborska knjižnica

SLOVENSKI KNJIŽNI KVIZ 2003

Letošnji šesti Slovenski knjižni kviz je bil namenjen pisatelju *Mišku Kranjcu in Prekmurju*. Reševalce smo spodbujali, da z različnimi viri informacij spoznavajo geografske, zgodovinske in druge zanimivosti Prekmurja, in hkrati, da berejo dela Miška Kranjca in drugih prekmurskih književnikov.

Vprašalnik je bil razdeljen na vprašanja za prvo in drugo triletje ter na vprašanja za tretje triletje devetletke. Da bi bilo reševanje kviza tudi zabavno, smo ga oblikovali kot zemljevid Prekmurja za nižjo stopnjo in kot križanko za višjo stopnjo. Rešitev nižje stopnje je bila *Panonska nižina*, višje pa *Povest o dobrih ljudeh*. Vprašalnike smo natisnili v 40.000 in plakate v 1.000 izvodih. Kviz je bilo mogoče reševati tudi na *internetu*: www.lj-oz.sik.si/kviz.

Tudi letošnji kviz smo kot vsa leta doslej pripravili in organizirali v Knjižnici Otona Župančiča, in sicer s sodelavci: Livija Horvat, Knjižnica Lendava; Vesna Racman radovanovič, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota; Barbara Koritnik, OŠ Dravljje; Ana Pulko, OŠ Bežigrad; OŠ Frana Albrehta, Kamnik; Metka Pušenjak, Mladinska knjiga Založba; Tilka Jamnik, Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica, Ljubljana. Vprašalnik je ilustriral in oblikoval Alojz Zorman Fojž, enigmatični del je prispeval Jože Petelin, zemljevide Zmago Drole, na internet pa je kviz postavil Oskar Wolf iz Knjižnice Otona Župančiča. Vprašalnike in plakate je natisnila Mladinska knjiga Tiskarna.

Kviz so gmotno podprli Ministrstva RS za kulturo, Bralno društvo Slovenije, Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS, Slovenska sekcija IBBY, Mladinska knjiga Tiskarna, Mladinska knjiga Založba, založba Karantanija in nekatere osrednje splošne knjižnice.

Okrog 17. septembra so splošne knjižnice organizirale žrebanje med reševalci. Po eden od izžrebancev iz

vsake osrednje slovenske splošne knjižnice se je s svojim mentorjem udeležil državne sklepne prireditve; udeležila sta se je tudi izžrebana reševalka in njena spremljevalka iz slovenskega zamejstva v Italiji in letos prvič štirje otroci – predstavniki reševalcev kviza iz Švice s svojo mentorico.

Sklepna prireditev je bila v Ljubljani, 6. oktobra; organiziralo jo je Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS. Zbrali smo se na ljubljanskem gradu, kjer nas je sprejel podžupan mesta Ljubljane gospod Slavko Slak, nato smo si ogledali predstavo Mini teatra *Ko nihče ni imel kaj početi*. Osrednji dogodek je bilo snemanje TV oddaje "Povest o dobrih ljudeh", ki je bila na sporedu na TV Slovenija I.

V letošnjem kvizu je sodelovalo 59 splošnih knjižnic, Narodna in študijska knjižnica v Trstu ter slovenski otroci izven Slovenije. Reševalo ga je **31.034 reševalcev** (lanski kviz je pritegnil 31.915 reševalcev), od tega 115 slovenskih otrok iz Švice, Nemčije, Bosne in Hercegovine ter Srbije in Črne gore.

Na sklepni prireditvi je bila med vsemi reševalci izžrebana Jana Mikuž z OŠ Rovte, ki je pravilno rešitev oddala v Knjižnici Logatec; nagrado (enotedenske počitnice zanjo in njeno prijateljico) prispeva Društvo Bralna značka Slovenije-ZPMS. Med mentorji kviza je bila izžrebana Dragica Mustač iz Osrednje knjižnice Celje; nagrado (obisk sejma otroških knjig v Bologni) prispeva Bralno društvo Slovenije.

Letos je bilo prvič v TV oddaji tudi žrebanje reševalca med slovenskimi otroki, ki živijo po evropskih državah; izžrebana je bila Monika Bahor iz Oberntfeldna (Švica); nagrado (enotedenske počitnice na morju za izžrebanega in njegovo družino) že vsa leta prispeva revija Naša Slovenija.

Poročilo o poteku letošnjega kviza smo sestavili na podlagi poročil splošnih knjižnic: le-te so reševanje organizirale na podlagi izkušenj, ki so si jih nabrale v

vseh teh letih (letos je bil šesti Slovenski oz. dvanajsti knjižni kviz, ker je Slovenija pred tem sodelovala v šestih mednarodnih knjižnih kvizih) in seveda v skladu s svojimi kadrovskimi in finančnimi zmožnostmi. Letos je sodelovalo 59 splošnih knjižnic, vse so sodelovale s svojimi šolskimi knjižnicami in drugimi dejavniki v svojem okolju (predvsem pri informiranju o kvizu z lokalnimi mediji), pri pridobivanju nagrad pa z različnimi podjetji. Vse pripravijo v svoji knjižnici (in nekatere celo v enotah) razstavo ustreznega knjižničnega gradiva in nekatere tudi posebne prireditve, obarvane s pokrajino, ki je vključena v kviz. Vse poročajo, da večino rešitev pride z osnovnih šol, in da prav malo otrok kviz rešuje v splošni knjižnici. Poročajo tudi o majhnem zanimanju za reševanje kviza prek interneta. Vse knjižnice pripravijo žrebanje med reševalci kviza in pripravijo razmeroma veliko knjižnih in drugih nagrad. 18 knjižnic poroča, da so povabile na sklepno prireditev gosta, književnika ali zanimivega po-ustvarjalca, 15 jih je za izžrebane nagrajence organiziralo izlet, bodisi v Prekmurje (9), v Ljubljano na ogled razstave o Prekmurju (2) ali kam drugam (4). Nekatere organizirajo zaključke po posameznih osnovnih šolah in nagrajujejo reševalce ob koncu šolskega leta, kar se je pokazalo kot učinkovito, glede na to, da je reševanje kviza sicer razvlečeno čez poletje in vse do srede septembra v naslednjem šolskem letu. Nekatere knjižnice pa nam poročajo, da je bil učiteljem na šolah kviz v pomoč kot spremno učno gradivo za ekskurzije, in da so ga vključevali v pouk šele v začetku novega šolskega leta. Mnoge kviz hvalijo kot možnost spoznavanja slovenskih pokrajin na nešolski način, druge pa tarnajo, da je preveč pokrajinsko obarvan in v zadnjih letih pretežek (10).

Knjižno informacijsko opismenjevanje se v devetletki šele dobro začinja; vse več bo samostojnega učenja s pomočjo knjižnice in informacijskih virov. Pa vendar smo se

tudi organizatorji kviza odločili, da ga skrčimo na dve leti in bomo torej z njim končali leta 2005 (in ne kot smo prvotno načrtovali leta 2007). Slovenski knjižni kviz 2004 bo tako namenjen Srečku Kosovelu in Primorski (leta 2005 pa Notranjski, Ljubljani in širši okolici). K takšni odločitvi so nas predvsem prisilile finančne težave, čeprav so nam pri tem pri letošnjem kvizu priskočile na pomoč tudi nekatere splošne knjižnice.

Z naslednjim Slovenskim knjižnim kvizom Srečko Kosovel in Primorska smo prvokrat želeli začeti ob začetku šolskega leta, in sicer jeseni 2004, vendar so se uprli Primorci, češ da s tem kviza ne bo mogoče vključiti v celostno praznovanje 100-letnice rojstva Srečka Kosovela. Ni pa bilo mogoče, da s tem kvizom začnemo že jeseni 2003, torej na začetku tega šolskega leta, ker smo v septembru zaključili šele finančni obračun kviza Miško Kranjec in Prekmurje (Ministrstvo za kulturo je imelo razpis, kamor smo se lahko prijavili šele junija, ves ta čas pa je njegovo nastajanje finančno krila Knjižnica Otona Župančiča). Kvečjemu se lahko skupina, ki pripravlja kviz še bolj potrudi in ga pripravi do februarja 2004, kaj bolj pa ne bo mogoče pohiteti.

Čeprav bi s kvizom začeli prej, ga nikakor ne moremo zaključiti ob koncu šolskega leta. Takrat se vrstijo ekskurzije, športna in druga tekmovanja, zaključni izleti; morda bi sklepno prireditev v Ljubljani organizirali še težje kot v Tednu otroka.

Zdi se tudi, da večini knjižnic vendarle ustreza časovni lok, kakršen že je, čeprav se nekatere pritožujejo. Upoštevamo pač mnenje večine.

Za Slovenski knjižni kviz 2004 že zdaj vemo, da bo pripravljen najkasneje marca 2004 in torej že sedaj lahko načrtujete datum razdelitev gradiva po svojih osnovnih šolah (kviz bomo predstavili in gradivo zanj razdelili 10. marca), predvsem pa lahko že sedaj obvestite šole in šolske knjižnice, da bo namenjen Srečku Kosovelu in Primorski. (Že nekaj let začenjamo s kvizom v

marcu, zato je čudno, da ga nekatere splošne knjižnice razdeljujejo šele aprila ali celo kasneje!)

Presenetljivo je, da ni zanimanja za reševanje Slovenskega knjižnega kviza na internetu, kot poročajo splošne knjižnice. So naši osnovnošolci sploh dovolj računalniško pismeni, da se ga lahko lotijo? Kviz na šolah vse premalo izkoristijo za računalniško opismenjevanje, pa tudi bati se je, da gre računalniško ter knjižnično in informacijsko opismenjevanje na šolah vse preveč po dveh tirih. Da bi naš kviz vendarle spodbujal tudi računalniško opismenjevanje, bomo najprej poskrbeli, da bo pravočasno naložen na internet, poleg tega pa tudi za to, da bi imel tudi tiskani vprašalnik bolj »računalniški« izgled in bi vabil k reševanju na internetu.

Predlagamo, da vzdržimo še dva Slovenska knjižna kviza, ki sta pred nami, in hkrati prosimo, da splošne knjižnice tudi finančno pomagajo pri njegovem nastanku; Knjižnica Otona Župančiča se bo namreč obrnila na vas za sofinanciranje podobno kot pri knjižnem kvizu o Mišku Kranjcu in Prekmurju. Pripravo naslednjih - zadnjih dveh kvizov - bomo izpeljali kolikor se le da varčno.

Če namreč zdržimo še dve leti, bomo s kvizom pokrili vso Slovenijo po posameznih pokrajinah in projekt se bo tudi na terenu odvil do kraja. Po dveh letih pa ... se bodo drugi ljudje lotili česa novega, če se bo zdelo potrebno. Čeprav naš Slovenski knjižni kviz doživlja vse več kritičnih pripomb in ima vse več (finančnih) težav, se pa v posameznih knjižnicah odvijajo lokalni kvizi, ki zajamejo mnogo manj sodelujočih in so naravnani zelo tekmovalno.

Mnoge splošne knjižnice razumejo Slovenski knjižni kviz kot obliko knjižničnega informacijskega opismenjevanja in priložnost za sodelovanje med splošnimi in šolskimi knjižnicami, nekatere pa nas vendarle opozarjajo, da zanimanje za kviz usiha, in da so splošne knjižnice le koordinatorji

in donatorji šolskim knjižnicam. Vedno znova se potrjuje, da je vse seveda odvisno od mentorjev kviza, kako ga razumejo, predstavijo in se zanj potrudijo.

Tilka Jamnik,
Knjižnica Otona Župančiča

OB DESETLETNICI RAZSTAV KNJIŽNIH ILUSTRACIJ V KNJIŽNICI GLINŠKOVA PLOŠČAD

Splošna knjižnica opravlja svoje kulturno poslanstvo na različne načine. Poleg posredovanja informacij in knjižničnega gradiva postaja vedno pomembnejša tudi kot kulturno središče ter prostor srečevanja obiskovalcev s podobnimi interesi.

V Knjižnici Bežigrad smo se zato pred desetimi leti odločili, da poleg tradicionalnih knjižnih razstav pričnemo s predstavitvami slovenskih ilustratorjev, ki so umetniško tesno povezani s slikanico oz. knjigo, ki navkljub številnim novim medijem še vedno predstavlja temelj knjižnične zbirke.

V ta namen smo tedaj našli najprimernejši prostor v naši *enoti*, **Knjižnici Glinškova ploščad**.

Junija 1993 – tiste jeseni je luč sveta ugledal prvi Slovenski bienale ilustracij – smo pripravili prvo razstavo. V desetih letih smo gostili mnogo razstav knjižnega slikarstva. Srečali smo se z deli umetnic t. i. ljubljanske ilustratorske šole: *Ančke Gošnik Godec, Marjance Jemec Božič, Lidije Osterc, Rože Piščanec, Melite Vovk*; z ilustracijami umetnikov srednje in mlajše generacije z značilnim avtorskim pristopom: *Renate Bovhan, Suzane Bricelj, Jelke Godec Schmidt, Adriana Janežiča, Maše Kozjek, Mirne Pavlovec, Andreje Peklar, Lilijane Praprotnik Župančič, Marije*

Prelog, Lucijana Reščiča, Daše Simčič, Urške Stropnik, Maje Šubic, Eke Vogeltnik, Alenke Vuk; z izrazito pravljničnim likovnim izrazom del Mojce Cerjak in Kamile Volčanšek; s slikarsko obarvanimi ilustracijami Marjete Cvetko, Daniela Demšarja, Irene Majcen, Dušana Muca, Mojce Osojnik, Miroslava Šuputa, Alenke Sottler; s širokim izraznim spektrom ilustracij Matjaža Schmidta; s stripovsko obarvanimi ilustracijami Igorja Cvetka, Zvonka Čoha, Milana Eriča, Saša Jankoviča, Sama Jenčiča, Staneta Krena, Janka Testena, Gorazda Vahna in sorodnimi, h karikaturni nagnjenimi ilustracijami Marjana Mančka ter domiselnimi, duhovitimi interpretacijami Silvana Omerzujca, Petre Varl in Alojza Zormanca Fojža. Ker iz malega raste veliko, smo v sodelovanju z revijo Ciciban razstavili tudi nekaj najboljših otroških risb maskote Mavricija Cicistreliusa Cica, ki so prispele na natečaj revije Ciciban.

Obiskovalce knjižnice smo želeli opozoriti na bogastvo in pomen knjižne ilustracije; predstaviti smo želeli pestro in bogato ustvarjalno dejavnost slovenskih likovnih umetnikov - ilustratorjev.

Trudili smo se, da bi z izvirnimi ilustracijami razveselili najmlajše bralce, ki jim je bila večina ilustracij tudi namenjenih, in jim s tem vzbuditi radovednost za odkrivanje resnično-pravljničnega sveta, ki se skriva v knjigah. Starejše obiskovalce pa smo z razstavami spomnili na prevečkrat pozabljeni svet domišljije, pravljčnosti in sanj, ki se s pospešenim življenjskim slogom nezadržno odmika.

Ob desetletnici kontinuiranega predstavljanja slovenskih ilustratorjev in ilustratorjev smo v oktobru 2003 pripravili retrospektivno razstavo in katalog, v katerem se predstavlja vseh 43 umetnikov, ki so razstavljali v desetletju 1993/2003, ki je za nami.

Razstava je na ogled v Knjižnici Glinškova ploščad na Glinškovi ploščadi 11a ob ponedeljkih, sredah in četrtnkih od

13. do 19. ure ter ob torkih od 9. do 15. ure. Vabljeni na ogled.

Marija Kobal,
Andreja Bahar Muršič,
Knjižnica Bežigrad

DAN ZLATIH KNJIG V KNJIŽNICI PREŽIHOV VORANC

Že dolgo ni več novost, da lahko v knjižnicah njeni obiskovalci na raznih delavnicah izživljajo svoj ustvarjalni duh; vseeno pa je bila ustvarjalna delavnica, ki smo jo pripravili v Knjižnici Prežihov Voranc ob dnevu zlatih knjig, nekaj posebnega, saj je bila prav zares obsijana z zlatom. Na **Ustvarjalni delavnici s pravljico**, kot smo poimenovali dogajanje ob 17. septembru, so imeli namreč mladi in manj mladi obiskovalci naše knjižnice priložnost, da svojo najljubšo knjigo oblečejo v zlato sijoč ovitek.

Ustvarjalno delavnico smo združili s pravljnično uro, zato so prišli ustvarjat predvsem otroci, vendar pa so imeli tudi starši polne roke dela. Ko se je pripovedovanje pravljic končalo, smo začeli meriti knjige, ki so jih prinesli otroci s sabo ali pa so jih izbrali v naši knjižnici, rezali smo blago, lepili zavihke in okraševali ovitke z mucki, medvedki, krokodili in podobnimi junaki iz blaga.

Ob koncu so ustvarjalci pokali od ponosa na svoje izdelke, nam, usmerjevalcem njihovega dela, pa se je zazdelo, da je vsebina, ki se skriva v ovitku, postala še za unčo zlata bolj dragocena. To je bil dan, ko smo se s knjigo spoznavali na malo drugačen način.

Barbara Marinčič,
Knjižnica Prežihov Voranc

PREDSTAVLJAMO VAM

SLOVENSKA PISMENOST - KATASTROFA

Javna tribuna o (ne)pismenosti
Slovencev,
Cankarjev dom, 4. 11. 2003

V Cankarjevem domu je bila 4. novembra javna tribuna na temo pismenost Slovencev (vodila jo je Manca Košir), ki so jo spodbudili rezultati raziskav pismenosti, še zlasti rezultati pismenosti odraslih (Andragoški center RS), kjer tretjo stopnjo pismenosti, nivo ki posamezniku omogoča delovati v skladu z zahtevami družbe, dosega 30-35% odraslih med 16. in 65. letom, 4/5 stopnjo, ki je povezana z vrednotenjem in kritično uporabo informacij, torej z razumevanjem, pa le 3% odraslih na področju besedilne pismenosti, 5% na področju dokumentacijske in 9% na področju računske pismenosti. Malo bolje so se odrezali devetletniki (Pedagoški inštitut), ki so se z rezultati povzpeli malo nad mednarodno povprečje in tako izboljšali rezultate izpred desetih let. K temu naj bi jim pomagale med drugim tudi knjižnice. Rezultati drugih raziskav izpričujejo značilno pomembnost knjižnic za razvoj pismenosti (Elley, Gradišar, Lapajne, Novljan):

- dostopnost knjig v šolskih in splošnih knjižnicah je povezana z boljšimi rezultati bralne pismenosti;
- strokovno usposobljen knjižničar prispeva k boljšim rezultatom bralne pismenosti;
- uporaba knjižnice pred vstopom v osnovno šolo je povezana z rednejšim kasnejšim obiskovanjem knjižnice.

Razpravljalci so nizali svoje ugotovitve, odkrivali napake sistema in posameznikov, pri čemer jih predstavniki ministrstev (vabljeni ministri so bili službeno zadržani) niso mogli povsem prepričati, da ta s svojimi aktivnostmi resnično želi prispevati k boljši pismenosti Slovencev. Tako je npr. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport (Bucik) ustanovilo komisijo, ki je že pripravila analizo stanja, predlog razreševanja problemov na andragoškem področju, pripravlja tudi predlog za šolsko polje, ne najde pa sogovornika na lastnem ministrstvu! Ministrstvo za kulturo (Grilc) na deklarativni ravni celo izstopajoče podpira razvoj bralne kulture (Nacionalni program za kulturo 2004-2007), pripravlja nekatere aktivnosti (knjiga vselej pri roki, izvirna slovenska slikanica: darilo novorojencem...), ki pa bodo, bolj kot sistemsko razreševale problem, vplivale predvsem na povečanje statističnih podatkov, ali celo na državno usmerjanje branja (Gajšek). Po mnenju knjižničarjev (Novljan) pa bi bilo primerneje poskrbeti za razvoj pismenosti s podpiranjem razvoja in dostopnosti knjižnic vseh vrst in z uveljavljanjem standardov in zakonskih določil, da se ne sme ustanoviti oz. začeti z delom občina, šola, fakulteta, če nima knjižnice. Opozorili pa so tudi, da sedanjega nezadovoljivega stanje ne moremo uspešno razreševati z združevanjem različnih tipov knjižnic, npr. šolske in splošne, še zlasti ko sta obe slabo razviti.

Razlike med rezultati pismenosti med slabimi in nadpovprečno dobrimi šolami in posamezniki opozarjajo na kakovost učenja posameznikov in slabost sistema. Govorci so opozorili, da je dostopnost knjig še zmeraj problem, zato predlagajo, da Ministrstvo za šolstvo oblikuje namenska sredstva za nakup knjig za šolske knjižnice, da podpirajo kakovostno delo vseh knjižnic, saj se lahko zgodi, da devetletniki ne bodo mogli razvijati svojih doseženih bralnih sposobnosti, ker jim okolje ne bo dalo možnosti za to, in bodo postali bralci, ki

namesto kakovostne knjige berejo lahtotne uspešnice, brali pa naj bi vsaj po načelu »zraven ne pa namesto« (Blatnik).

Ugotovili so, da ministrstva še zmeraj ne sprejemajo rezultatov raziskav, ki izpričujejo med drugim tudi visoko stopnjo povezanosti pismenosti z boljšimi gospodarskimi rezultati (skandinavske države so zasedle prva štiri mesta na lestvici držav, ki so sodelovale v raziskavi o pismenosti odraslih), za načrtno odpravljanje pomanjkljivosti v šolskem sistemu, predvsem v načinu učenja (Čačinovič, Grosman, Pečjak, Štrukelj), zato predlagajo izboljšanje »pedagoške pismenosti« (Rotovnik), izobraževanje učiteljev z drugačnimi metodami že v študentskih letih (Pečjak), ki bo uspešno, če bodo fakultete imele poleg osveščenih profesorjev tudi dobre knjižnice (Novljan). Gradišarjeva pa je opozorila, da bodo učitelji in knjižničarji lahko uspešno učili, če bo ravnatelj imel visoke cilje in primeren način vodenja.

Ni vse črno in ne belo, večje pozornosti pa je vredno. Ne glede na to, kaj počnemo, naj bi to počeli s ciljem kakovosti, razvoja, zato naj bi z aktivnostmi na področju pismenosti, branja, bralne kulture ne podpirali le »kulture tekmovanja« (Hanžek) in statističnih števil uporabnikov teh aktivnosti, pač pa prispevali k boljšim rezultatom (raziskav) pismenosti.

To lahko izboljšamo z odgovornostjo vsakega posameznika za uporabo jezika, pa tudi z odgovornostjo založnikov za jezikovno neoporečne izdaje (Zupančič), medijev, pri čemer bi vsem prav prišel brezplačno dostopen pravopis na internetu (Blatnik).

Okrogla miza pa je med drugim odkrila tudi (pre)slabo poznavanje raziskav, njihovih rezultatov, aktivnosti, ki se dogajajo v okviru formalnih in prostovoljnih organizacij (npr. posveti Bralnega društva), temeljnih slovenskih in tujih prispevkov o problematiki pismenosti, in podobno. Čas je, da se ustanovi center, služba za informacije o

pismenosti, služba, ki bo (i)zbirala, urejala in predstavljala tovrstne vire (njihovo dostopnost), predvsem na lastni spletni strani. Tudi tu se lahko zgledujemo po drugih državah, ki take zbirke informacij že imajo za boljše delovanje odgovornih za učenje in pismenost in za prihranek časa študirajočih, raziskovalcev, načrtovalcev, in podobno (Novljan).

Silva Novljan,
NUK

FUNKCIONALNA PISMENOST ODRASLIH

Javna tribuna o (ne)pismenosti
Slovencev,
Cankarjev dom, 4. 11. 2003

Res moramo biti hvaležni dr. Manci Košir, da je pripravila javno tribuno z vprašanjem SLOVENSKA PISMENOST – KATASTROFA? v Cankarjevem domu, naši osrednji kulturni ustanovi. Napolnjena okrogla dvorana je bila dokaz, da je vprašanje aktualno in terja odgovore in programe, ki naj se pričnejo čimprej izvajati.

Od šest povabljenih govorcev na vabilu, sta odgovorila dva : mag. Andrej Blatnik, pisatelj, urednik in predavatelj na FF z izvirnim esejem »Kdo si zna napisati sodbo sam?« o slovenskih prevodih navodil za uporabo izdelkov ter površnosti in populističnosti medijev in dr. Vida Mohorčič Špolar, direktorica Andrigoškega centra RS s strokovnim poročilom o rezultatih mednarodne raziskave o pismenosti odraslih pred štirimi leti, ki je dala katastrofalne rezultate. Slovenija se je uvrstila na 16. mesto od dvajsetih. Zadnja mesta so zasedle ekonomsko in socialno nerazvite države.

Ministrica za kulturo Andreja Rihter nam je v opravičilo za odsotnost napisala prijazno pismo, šolski minister

pa na osebno vabilo voditeljice ni dal pismenega odgovora.

Vabljenega direktorja Mobitela d.d., uspešnega podjetja, ki naj bi se zavedalo pomena pismenosti in bilo pripravljeno donirati projekte za dvig ravni pismenosti, je uspešno nadomeščal direktor CD Mitja Rotovnik, ki je vztrajal do konca in bil ob zaključku tribune z izjavo, da je slaba pismenost v tesni povezavi z našim izobraževalnim sistemom, nagrajen z aplavzom.

Tribuna je izzvenela v pozitivnem duhu. Povzela je rezultate raziskave, ki se bo ponovila morda šele leta 2010, če se bo takrat zanjo našel denar. Hkrati pa je sprožila temo, o kateri se mora govoriti povsod, zainteresirana in strokovna javnost jo morata podpirati, odgovorni pa odgovarjati. DELO je tribuno zabeležilo trikrat.

V nadaljno razpravo o (ne)pismenosti pa bi bilo v bodoče dobro povabiti tudi knjižničarje. Na tribuni nas je bilo kar nekaj in res smo med povabljeni pogrešali našo predstavnico. Založniki in knjigotržci dobro vedo, da so slovenske splošne knjižnice njihovi najzvestejši in najboljši partnerji. Kot kupci in plačniki. Najmanj četrtnina vsega leposlovja za odrasle in mladino in nekaj manj strokovne literature, ki izide pri nas, gre na police knjižnic za prost pristop uporabnikom. Javne splošne knjižnice v Sloveniji se na vse mogoče načine, predvsem neformalne in ljudem prijazne, trudijo za boljšo pismenost in dvig bralne kulture vseh kategorij prebivalstva brez omejitev, diferenciacij in nivojev. Enakopravno in enako za vse. Vprašati se moramo, ali bo akcija kulturnega ministrstva »Vsakemu novorojencu izvirno slovensko slikanico« res dosegla namen, s katerim se razglašča. Na tribuni je bil o tem projektu izražen resen dvom. Takim dvomom v skupne napore ministrstva in založnikov še posebej kar se tiče prednosti pri izboru, vprašanjem ali ne gre pri tem tudi za zasebne interese, osebna znanstva in nagnjenosti k tihim dogovorom in ne nazadnje nadzorovanje branja, bi se

zlahka izognili tako, da bi vse nosečnice brez izjem ob rojstvu otroka prejele člansko izkaznico za splošno knjižnico v občini, kjer imajo stalno prebivališče.

V dvajsetih letih bi se tako po številu prebivalstva, ki redno obiskuje knjižnice, lahko približali skandinavskim državam, ki so danes naš nedosegljiv vzor.

Danijela Leskošek,
Knjižnica A.T. Linhart, Radovljica

DRUŽINSKA BRALNICA NA NOVIH POLJANAH

Knjižnica Otona Župančiča v Ljubljani je na Povšetovi 37 odprla novo enoto. Po programski izvedbi je to oddelek Pionirske knjižnice. Ker je prostor premajhen, da bi imeli pravo knjižnico z izposojno različnega gradiva, v novem naselju pa je veliko mladih družin, smo se odločili, da Nove Poljane razvijamo kot bralnico, kjer bomo spodbujali predvsem družinsko branje in kot e-točko za naselje, ki jo sofinancira Ministrstvo za informacijsko družbo.

Enoto smo imenovali Nove Poljane po naselju, na robu katerega se nahaja. V neposredni bližini je vrtec Otona Župančiča in OŠ Ketteja in Murna. Družinska bralnica je odprta vsak dan od 14. do 19. ure; ves čas je prisoten dežurni sodelavec.

V njej so knjige za otroke v predbralnem in zgodnjem bralnem obdobju, didaktične in družabne igre ter celo mehke igrače. Imenujemo jo »bralni brlogec«, kjer otroci in starši najdejo različno bralno gradivo ter možnosti za ustvarjalno igranje in prijetno druženje. Na »polici za starše« je nekaj vzgojnih priročnikov. Glavni namen družinske bralnice je spodbujanje bralnih potreb in razvijanje bralnih navad. V ta namen pripravljamo dvakrat na teden redne prireditve. Ob ponedeljkih ob 17. uri so

to »igralne ure s knjigo«, ob sredah ob 17. uri pa »ure pravljic« (dvakrat na mesec), knjižna čajanka (predstavitev otroških knjig odraslim) ali gost na obisku.

Igralne ure s knjigo pripravljajo prostovoljci iz naselja Nove Poljane, kar daje prireditvam in vsej enoti svojstven pečat. Starši – prostovoljci berejo in se igrajo z otroki, kot si pač to želijo.

»Ure pravljic« in knjižno čajanko izvajata knjižničarki iz Pionirske knjižnice.

Enota Nove Poljane deluje od 6. oktobra. V sredo, 22. oktobra 2003 popoldne smo pripravili tudi privlačno uradno otvoritev. Pri tem nam je pomagal Andrej Rozman Roza s svojo *Rimogojnico*: nekje sredi naselja Nove Poljane je začel sestavljati rime in postavljati uganke; ko pa mu jih je zmanjkalo, smo ga povabili v našo bralnico, kjer lahko to vedno znova počnemo, če beremo. Branje pa je še posebej prijetno, če otroci in starši beremo skupaj!

Tilka Jamnik,
Knjižnica Otona Župančiča

IN MEMORIAM

TATJANINO POSLANSTVO

Sredi septembra smo se v Novem mestu za vedno poslovili od Tatjane Jakac (1911 – 2003), rojene Gundrum, življenjske sopotnice akademskega slikarja Božidarja Jakca.

Tatjana Jakac je bila vse svoje življenje v službi umetnosti. S svojim prirojenim tankim čutom za lépo, a vedno »trdno na tleh«, se je mlada Ljubljanka leta 1934 poročila s priznanim slovenskim slikarjem in grafikom, s svojim Dorijem, kot je zadnja leta večkrat nežno dejala. Tako je bilo izpolnjeno njeno hrepenenje... A hkrati je bila trdna opora umetniku! Ves čas. Samo njemu. In preko njega tudi drugim. Ko ga leta 1989 ni bilo več, je v svoji zavezanosti lepoti in resnici na svojstven način nadaljevala njegovo delo. Božidar Jakac je bil namreč neverjeten dokumentalist, ki je ne le slikal, temveč tudi fotografiral in snemal številne dogodke, ljudi in kraje na svojih potovanjih doma in po vsem svetu ter hranil vso svojo in tujo korespondenco, knjige in ekslibrise, skice in risbe, vabila in kataloge likovnih razstav, skratka, skoraj vse na papirju. Njegova Tatjana se je torej skrbno in sistematično lotila urejanja in dokumentiranja ogromnih količin tega drobnega, za slovensko kulturno zgodovino zelo pomembnega gradiva. Vse do 92. leta starosti je s svojim bistrim umom, široko razgledanostjo ter izrednim spominom postavljala na svoje mesto vse te daljne dogodke, ljudi in kraje. S svojim izpiljenim kulturnim posluhom je še donedavna zbirala okrog sebe vse, ki jim je po razumni presoji namenila nadaljnjo hranjenje teh dokumentarnih gradiv, tj. slovenskim arhivom, knjižnicam, muzejem in galerijam.

Novomeško knjižnico je velikokrat obiskala, nazadnje ob stoletnici rojstva Mirana Jarca, ko je zbrano občinstvo navdušila s svojimi sproščenimi pripovedmi o velikem prijateljstvu med njenim »Jakcem« in Miranom. Ne da se opisati, kako ji je bilo lepo – s kančkom naše pozornosti je prejela zahvalo za svojo življenjsko vlogo.

Občudovanja vredna je bila njena skrb, da se vse gradivo v zvezi s pesnikom Miranom Jarcem ohrani v Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto, pa naj je šlo za njegova številna pisma ženi, Jakcu in mnogim drugim, za pesmi, na neugleden listič zapisano lepo misel, članek o njem v časopisu, fotografijo... Še z zadnjimi močmi se je trudila vse to spraviti v red.

Tako je bilo izpolnjeno njeno poslanstvo.

Darja Peperko Golob,
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

PRILOGE

1. V prvi prilogi objavljamo **sestavo predsedstva ZBDS in strokovnih komisij v mandatnem obdobju 2003-2005.**
2. V drugi prilogi objavljamo podatke o delovanju **slovenskih splošnih knjižnic za leto 2002**, ki ga je pripravila svetovalka za splošne knjižnice, dr. Silva Novljan v Državni matični službi za knjižničarstvo NUK.
3. V tretji prilogi objavljamo **naročilnico** za novo strokovno publikacijo *PRIROČNIK ZA UNIMARC - format za normativne podatke.*

Sestava predsedstva ZBDS in strokovnih komisij v mandatnem obdobju 2003-2005			
ime in priimek	funkcija	ustanova, ulica in hišna št., mesto	telefon, fax, e-mail
Srečko Maček	predsednik	Osrednja knjižnica Celje Muzejski trg 1a 3000 CELJE	03/42 61 718 031/654-356 fax 03/42 61 711 srecko@ce.sik.si
Mateja Ločniškar Fidler	podpredsednica	Knjižnica Bežigrad Einspielerjeva 1 1000 Ljubljana	031/492-423 mateja.locniskar@guest.arnes.si
Liljana Hubej	tajnica	NUK Turjaška 1 1000 Ljubljana	01/20 01 193, fax 01/20 01 192 lili.hubej@nuk.uni-lj.si
Zdenka Rudolf	blagajničarka	NUK Turjaška 1 1000 Ljubljana	01/20 01 230, fax 01/42 57 293 zdenka.Rudolf@nuk.uni-lj.si
Nadja Mislej Božič	članica nadzornega odbora	Kosovelova knjižnica Sežana Ulica Mirka Pirca 1 6210 Sežana	05/731 0030 fax 05/731 0032 nadja.mislej-bozic@guest.arnes.si
Aleš Klemen	član nadzornega odbora	Študent na Filozofski fakulteti, smer bibliotekarstvo, inf. znanost in knjigarstvo Kovinarska 7b 1240 Kamnik	031/499 636 ales.klemen@pinkponk.com
Branko Goropevšek	član nadzornega odbora	Osrednja knjižnica Celje Muzejski trg 1a 3000 Celje	03/42 61 714, fax 03/42 61 711 branko@ce.sik.si
Smiljana Pejanovič	predsednica DB Ljubljana	Centralna tehniška knjižnica Trg republike 3 1000 Ljubljana	01/47 63 790, fax 42 56 667 smilja.pejanovic@ctk.uni-lj.si
Irena Muc	predsednica DB Dolenjske	Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj Knjižnica Zupančičeva 7 8340 Črnomelj	07/30 51 364 fax 07/30 61 393 irenam@nm.sik.si
Srečko Maček	predsednik DB Celje	Osrednja knjižnica Celje Muzejski trg 1a 3000 Celje	03/42 61 718 fax 03/42 61 711 srecko@ce.sik.si
Vlasta Zaberičnik	predsednica DB Koroške	Koroška osrednja knjižnica Na gradu 1 2390 Ravne na Koroškem	02/82 15 586, fax 02/82 22 294 vlasta@rav.sik.si
Metka Sraka	predsednica DB Pomurja	Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota Grajska 2 9000 Murska Sobota	02/522 15 53, fax 02/522 15 53 metka@ms.sik.si

Sestava predsedstva ZBDS in strokovnih komisij v mandatnem obdobju 2003-2005			
ime in priimek	funkcija	ustanova, ulica in hišna št., mesto	telefon, fax, e-mail
Milena Enci	predsednica DB Gorenjske	Osrednja knjižnica Kranj Tavčarjeva 41 4000 Kranj	04/201 35 63 milena@kr.sik.si
Dunja Legat	predsednica DB Maribor	Univerzitetna knjižnica Maribor Gospojna 10 2000 Maribor	02/250 74 00 legat@uni-mb.si
Laura Chersicola	predsednica DB Primorske	Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper Trg Brolo 1 6000 Koper	06/663 26 00 laura@kp.sik.si
Anamarija Rožič-Hristovski	Sekcija za visokošolske knjižnice	Centralna medicinska knjižnica Vrazov trg 2 1000 Ljubljana	01/543 77 35 anamarija.rozic-hristovski@mf.uni-lj.si
Kristina Hacin Ludvik	Sekcija za specialne knjižnice	Knjižnica Banke Slovenije Slovenska cesta 35 1000 Ljubljana	01/471 91 90 Kristina.hacin@bsi.si
Nataša Kuštrin Tušek	Sekcija za šolske knjižnice	Šolski center Nova Gorica Delpinova 9 5000 Nova Gorica	05/33 32 340, fax 05/30 24 531 natasa.tusek@guest.arnes.si
Martina Rozman Salobir	Sekcija za splošnoizobraževalne knjižnice	Osrednja knjižnica Celje Muzejski trg 1 3000 Celje	03/426 17 38 fax 03/426 17 11 martina@ce.sik.si
Majda Blagšič	Sekcija za potujoče knjižnice	Mariborska knjižnica Rotovski trg 2 2000 Maribor	02/235 21 00 fax 02/235 2127 majdab@mb.sik.si
Vlasta Stavbar	Sekcija za domoznanstvo	Univerzitetna knjižnica Maribor Gospojna 10 2000 Maribor	02/250 74 34 fax 02/252 75 58 vlasta.stavbar@uni-mb.si
Maja Blažič	Sekcija študentov bibliotekarstva	Študentka Filozofske fakultete – smer bibliotekarstvo, inf.znanost in knjigarstvo Trebinjska 6 1000 Ljubljana	031/836 638 maja.blazic@email.si
Vilenka Jakac Bizjak	predsednica Kalanovega sklada	NUK Turjaška 1 1000 Ljubljana	01/2001 211 vilenka@nuk.uni-lj.si
Smilja Pejanovič	članica Kalanovega sklada	Centralna tehniška knjižnica Trg republike 3 1000 Ljubljana	01/47 63 790, fax 42 56 667 smilja.pejanovic@ctk.uni-lj.si

Sestava predsedstva ZBDS in strokovnih komisij v mandatnem obdobju 2003-2005			
ime in priimek	funkcija	ustanova, ulica in hišna št., mesto	telefon, fax, e-mail
Irena Sapač	članica Kalanovega sklada	Univerzitetna knjižnica Maribor Gospejna 10 2000 Maribor	02/252 74 00 fax 02/252-60-87 irena.sapac@uni-mb.si
Alja Bratuša	članica Kalanovega sklada	Osnovna šola Polzela Polzela 10 3313 Polzela	03/703 31 00 fax 03/572 01 35 alja.bratusa@guest.arnes.si
Alenka Logar Pleško	članica Kalanovega sklada	Filozofska fakulteta, OHK Aškerčeva 2 1000 Ljubljana	Alenka.logar@ff.uni-lj.si 01/241 11 80
Jože Urbanija	<u>predsednik</u> komisije za Čopove diplome in priznanja	Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo Aškerčeva 2 1000 Ljubljana	01/241 13 72 joze.urbanija@ff.uni-lj.si
Boris Jukič	član komisije za Čopove diplome in priznanja	Goriška knjižnica Franceta Bevka Trg Edvarda Kardelja 4 5000 Nova Gorica	05/330 91 00 fax 05/302 16 88 boris@ng.sik.si
Ana Lamut	članica komisije za Čopove diplome in priznanja	Zavod za kulturo Mozirje Knjižnica Mozirje Hribernikova 1 3330 Mozirje	03/583 3593 fax 03/583 35 93 ana@ce.sik.si
Varja Praznik	članica komisije za Čopove diplome in priznanja	Aškerčeva 4 2000 Maribor	02/251 01 19
Slavica Rampih Vajzovič	članica komisije za Čopove diplome in priznanja	Mariborska knjižnica Rotovski trg 2 2000 Maribor	02/25 22 640, fax 02/25 22 499 slavica.rampih-vajzovic@mb.sik.si
Mojca Dolgan Petrič	<u>predsednica</u> uredniškega sveta revije Knjižnica	Centralna tehniška knjižnica Trg republike 3 1000 Ljubljana	01/476 37 81 fax 01/251 41 28 mojca.dolgan@ctk.uni-lj.si
Jerneja Ferlež	članica uredniškega sveta revije Knjižnica	Univerzitetna knjižnica Maribor Gospejna 10 2000 Maribor	02/250 74 24 fax 02/252 75 58 jerneja.hederih@uni-mb.si
Aljoša Grilc	članica uredniškega sveta revije Knjižnica		
Brina Jerič	članica uredniškega sveta revije Knjižnica	Kulturni center Ivan Napotnik Titov trg 5 3320 Velenje	03/89825 60 fax 03/898 25 85
Nataša Kuštrin Tušek	članica uredniškega sveta revije Knjižnica	Šolski center Nova Gorica Delpinova 9 5000 Nova Gorica	05/33 32 340, fax 05/30 24 531 natasa.tusek@guest.arnes.si

Sestava predsedstva ZBDS in strokovnih komisij v mandatnem obdobju 2003-2005			
ime in priimek	funkcija	ustanova, ulica in hišna št., mesto	telefon, fax, e-mail
Milena Bon	članica častnega razsodišča	Gimnazija Poljane Strossmayerjeva 1 1000 Ljubljana	milena.bon@guest.arnes.si
Primož Krivec	član častnega razsodišča	OŠ ob Dravinji Ulica Dušana Jereba 1 3210 Slovenske Konjice	03/757 27 30 fax 03/757 27 31
Evgen Koštial	član častnega razsodišča	Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Trg Brolo 1 6000 Koper	05/663 26 00 fax 05/663 26 15 evgen@kp.sik.si
Melita Ambrožič	urednica revije Knjižnica	NUK Turjaška 1 1000 Ljubljana	01/20 01 207 melita.ambrozic@nuk.uni-lj.si
Irena Kavčič	predsednica Komisije za katalogizacijo	NUK Turjaška 1 1000 Ljubljana	01/2001 189 irena.kavcic@nuk.uni-lj.si
Ivan Kanič	predsednik Komisije za terminologijo	NUK Turjaška 1 1000 Ljubljana	01/20 01 199 ivan.kanic@nuk.uni-lj.si
Darko Vrhovšek	predsednik Komisije za vsebinsko obdelavo	NUK Turjaška 1 1000 Ljubljana	01/58 61 320 darko.vrhovsek@nuk.uni-lj.si
Mojca Dolgan Petrič	predsednica Komisije za izobraževanje	Centralna tehniška knjižnica Trg republike 3 1000 Ljubljana	01/476 37 39 mojca.dolgan@ctk.uni-lj.si
Jana Kolar	predsednica Komisije za zaščito knjižničnega gradiva	NUK Turjaška 1 1000 Ljubljana	01/20 01 114 jana.kolar@nuk.uni-lj.si

PRIMEREN UČINEK ZA VLOŽENA SREDSTVA

V Državni matični službi za razvoj knjižničarstva zbrane podatke o splošnih knjižnicah v letu 2002 smo zbrali in prikazali v zgoščeni in primerjalni obliki, z nekaterimi opozorili in možnostmi njihovega učinkovanja, da bi usmerjevalce in razvijalce, pa tudi uporabnike splošne knjižnične dejavnosti oskrbeli s hitro dostopnimi ključnimi podatki, ki jih pogosto potrebujejo za razmišljanje in delovanje: za primerjanje, argumentiranje, potrjevanje, dvom, nepristranskost, celovitost pogleda....

1. Značilni kazalci splošne knjižnične dejavnosti v letu 2002

Dostopnost splošne knjižnične dejavnosti

- ξ V knjižnični mreži je 74,84% realiziran načrt mreže krajevnih knjižnic in 42,60% načrt ureditve postajališč potujočih knjižnic
- ξ Odprtost: 558 sekund na prebivalca
- ξ Prostor: 34 m² na 1000 prebivalcev
- ξ Čitalniški sedeži: 2,4 sedežev na 1000 prebivalcev
- ξ Dostop do interneta: 0,23 računalnikov na 1000 prebivalcev
- ξ Računalniki za uporabnike: 0,36 na 1000 prebivalcev
- ξ Knjižnično gradivo: 3.910 enot na 1.000 prebivalcev
- ξ Knjižnično gradivo za mladino: 8.960 enot na 1000 mladih prebivalcev
- ξ Neknjižno gradivo: 0,22 enot na prebivalca
- ξ Dostopnost knjižnične zbirke v lokalnih računalniških katalogih: 83 %.
- ξ Prirast knjižničnega gradiva: 203 enot na 1000 prebivalcev
- ξ Prirast knjižničnega gradiva za mladino: 362 enot na 1000 mladih prebivalcev
- ξ Prirast neknjižnega gradiva: 21,28 enot na 1000 prebivalcev
- ξ Strokovni knjižničarski delavci: 0,34 delavca na 1000 prebivalcev

Uporaba splošne knjižnične dejavnosti

- ξ Člani: 245 na 1000 prebivalcev (med njimi 69 mladih do 15. leta starosti)
- ξ Obisk: 4,13-krat na prebivalca
- ξ Obisk na uro odprtosti knjižnice: 27 obiskovalcev
- ξ Izposoja knjižnične zbirke: 2,75 krat obrat
- ξ Izposoja na člana: 43,64 enot knjižničnega gradiva
- ξ Izposoja na dom na obiskovalca: 2,4 enot knjižničnega gradiva
- ξ Izposoja na prebivalca: 10,8 enot knjižničnega gradiva
- ξ Izposoja gradiva po vsebini: 55,15% leposlovje, 44,85% strokovno gradivo
- ξ Izposoja na knjižničarja: 31.317 enot knjižničnega gradiva
- ξ Izposoja na zaposlenega: 24.441 enot knjižničnega gradiva
- ξ Izposoja na uro odprtosti knjižnice: 70 enot knjižničnega gradiva
- ξ Prireditve: 61 na izposojevališče
- ξ Obisk prireditve: 40 na eno prireditev

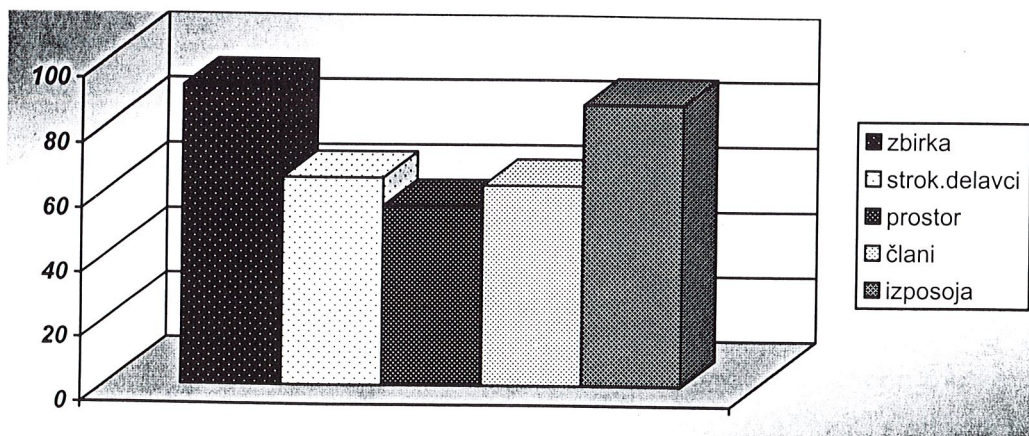
Stroški splošne knjižnične dejavnosti

- ξ Delovanje knjižnice: 3.807 SIT na prebivalca
- ξ Delovanje knjižnice: 15.427 SIT na člana
- ξ Obisk: 920 SIT na obiskovalca
- ξ Izposoja: 353 SIT na izposojeno enoto knjižničnega gradiva
- ξ Nakup: 4.189 SIT povprečna cena kupljene enote knjižničnega gradiva
- ξ Nakup: 680 SIT na prebivalca,
- ξ Plače: 1.993 SIT na prebivalca
- ξ Izobraževanje knjižničnih delavcev: 63.433 SIT na delavca.

Primerjalni kazalci

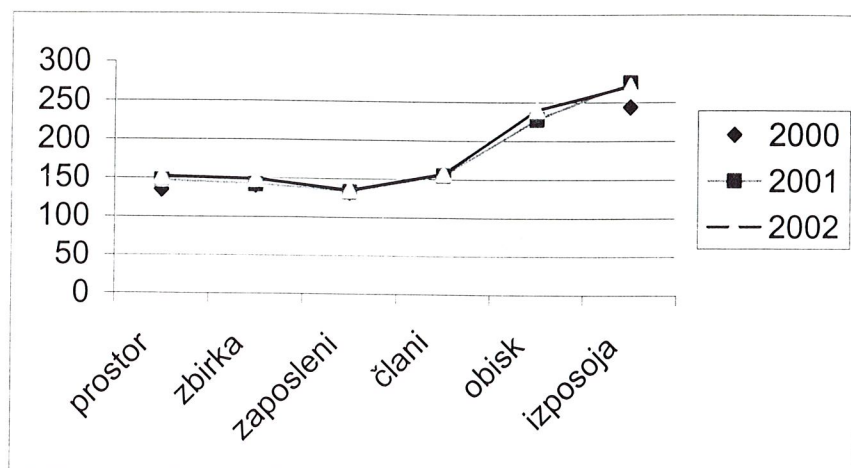
(Slovenija 2002, Evropska unija, Osrednja Evropa, Severna Evropa 2001)

Skupine držav	SLO	EU	OE	SE
Knjižnična zbirka na 1000 prebivalcev	3910	1994	2214	5944
AV gradivo na 1000 prebivalcev	139	142	144	468
Finančna sredstva na prebivalca (EUR)	17	17	18	44
Člani na 1000 prebivalcev	245	261	262	334
Obisk na prebivalca	4,13	4,75	4,53	6,92
Izposoja gradiva na prebivalca	2,4	1,03	1,18	1,67

2. Stopnja razvoja delovnih pogojev in uporaba knjižnic v letu 2000 v odstotkih doseganja standardnih določil (SLO in IFLA)**3. Indeksi značilnih delovnih pogojev in uporaba knjižnic od leta 2000 do 2002**

	2000	2001	2002
prostor	135	147	152
zbirka	141	142	149
zaposleni	132	133	135
člani	157	155	157
obisk	232	228	240
izposoja	244	275	271

Indeksi značilnih elementov delovanja knjižnic od leta 2000 do 2002

4. Ponudba v jezikih narodnih skupnosti

Območje	Zbirka	Serijsk.		Neknj.grad.	Prirast	Prireditve
		p.				
Murska Sobota	31.943	25	350	955	10	
Lendava	30.897	52	422	1.015	33	
madžarščina	62.840	77	772	1.970	43	
Koper	13.661	198	458	826	4	
Izola	5.265	35	32	243	0	
Piran	4.671	22	21	210	1	
Italijanščina	23.597	255	511	1.273	5	

5. Možne ugotovitve

- ξ Za vložena sredstva so knjižničarji prispevali primerno kakovost in količino izložka.
- ξ Več denarja, boljši delovni pogoji za uporabnika.
- ξ Boljši delovni pogoji (prostor, osebje, zbirka, oprema), več članov in obiskovalcev.
- ξ Slabša kot je dostopnost knjižnice, velikost prostora, strokovna usposobljenost in kadrovska zasedenost, večja je lahko izposoja na obiskovalca.
- ξ Tudi velika prizadevnost kadra ne more nadomestiti neustrezne razvitosti ostalih delovnih pogojev (prostor, prirast, oprema).
- ξ Prostovoljci (javna dela) ne morejo nadomestiti manjkajočega knjižničarja.
- ξ Neposredno uporabniško sofinanciranje storitev (članarina, vpisnina, obrabnina ipd.) ne prispeva pomembno k uspešnosti in učinkovitosti delovanja knjižnice (rast članov, bralne kulture).
- ξ Doseženi razvoj knjižnic ne zagotavlja uresničevanja osnovnih knjižničnih storitev, ki naj bi bile po Uredbi o osnovnih storitvah knjižnic dostopne vsem prebivalcem.
- ξ Dosežena razvojna stopnja ohranja raven dosežene pismenosti, ne more pa učinkovito prispevati k njenemu razvoju in k razvoju bralne kulture.
- ξ Prispevek knjižnic pri zadovoljevanju informacijskih, izobraževalnih, kulturnih in raziskovalnih potreb (Zakon, 2. in 16 .člen) je nižji od dejanske ravni potreb okolja.

ξ Večja kot je obremenitev sedanjih delovnih pogojev, večja je lahko rast nezadovoljnih uporabnikov.

6. Predlogi za razvoj

»Nacionalni svet za knjižnično dejavnost daje soglasje k Uredbi o osnovnih storitvah knjižnic z opombo, da je potrebno čimprej zagotoviti splošnim knjižnicam pogoje, da bodo te v skladu z določili IFLA standardov za splošne knjižnice omogočale svojim uporabnikom brezplačno uporabo interneta in ukinitve članarin, vpisnin, uporabnin in/ali drugih podobnih nadomestil, s katerimi knjižnice pokrivajo del dodatnih stroškov.« (Točka 3. Zapisnik 3. seje)

Sprejetje strokovnih nacionalnih standardov za splošne knjižnice (Predlog 29.5.2001) in pospešeno uresničevanje njihovih določil.

7. Zakaj naj bi jih uresničili?

Višja pismenost, boljši gospodarski rezultati.

Dostopnost dobro razvitih različnih vrst knjižnic, boljša pismenost in bralna kultura.

Ohranjanje pravice drugačnosti (jezika, kulture) z zagotavljanjem pravice do enake kakovosti dostopnosti knjižničnih storitev.

Dober bralec rabi podobno število bralnih spodbud in možnosti za podobno raven opredeljene pismenosti v podobnih družbenih ureditvah.

Sodelovalne oblike delovanja so uspešne in učinkovite, kadar imajo udeleženci poleg enakih ciljev tudi enakopravno aktivno vlogo.

Uporabljeni viri:

- Novljan, S.: Splošne knjižnice. Poročilo za leto 2002.- Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica, 2003
- LibEcon-International Library Economics Database.-
http://www.libecon.org/database/current/pub_2003.xls (Prevezeto 12.11.2003)
- Standardi za splošne knjižnice.- Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica, 29.5.2001
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic . – Uradni list RS 2003, št. 29.
- Zakon o knjižničarstvu.- Uradni list RS, 2001, št. 87
- Zapisnik 3. seje Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost.- Ljubljana: Ministrstvo za kulturo, 24.2.2003

dr. Silva Novljan,
Državna matična služba za knjižničarstvo,
NUK

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
Turjaška 1
1000 LJUBLJANA

NAROČILNICA

Ustanova: _____

_____

Ulica: _____

Poštna številka: _____ Kraj: _____

Odgovorna oseba: _____ Davčna številka: _____

Naročamo _____ izvodov publikacije **PRIROČNIK ZA UNIMARC. Format za normativne podatke** / pripravila Mednarodna zveza bibliotekarskih združenj in ustanov; prevedli Zlata Dimec in Alenka Kanič. 2. predelana in razširjena izdaja. Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2003. Po ceni 5.500 SIT.

Datum:

Podpis: